ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 239 (13555)
1971 оной октябриин 9, суббото

Сэн 2 мүнгэн

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР М. А. БАЛСАЕВАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республиканска телевидени болон радио-дамжуулгада удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр ажаллаһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй телевидени болон радио-дамжуулгын комитедэй хүгжэмтэ дамжуулгын ахалагша редактор нүхэр Мария Алексеевна **Балсаевае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1971 оной октябриин 7.

ОКТЯБРИИН ХУБИСХАЛАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ 54

...ПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй ...истрнүүдэй Соведтэ, облпрофсоведтэ

...оной гурбан кварталай туршада мал ...лай продукт үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ ...даха түсэб дүүргэхэ талаар айма...й хоорондо үнгэргэгдэһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд тухай

...1 оной гурбан кварталай туршада мал ажалай продукт ...рилжэ, гүрэндэ худалдаха түсэб даабари дүүргэхэ талаар ...дай хоорондо үнгэргэгдэһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүү...ража үзөөд, КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Ми...үүдэй Совет, облпрофсовет иигэжэ **тогтооно:**

...С-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, обл...дэй ДАМЖУУЛГЫН УЛААН ТУГ болон 1000 ТҮХЭРИГЭЙ ...ХИ МҮНГЭН ШАН ХЯАГТЫН АЙМАГТА барюулха.

...аймагай колхоз, совхозууд мяха—124, һү—119, нооһо—...ндэгэ худалдаха түсэбөө 146 процентээр дүүргээ. Нёдондо ...нэ үеынхитэй сасуулхада, мяхан—5, һүн—13, нооһон—...рэ гүрэндэ тушаалга 39 процентээр нэмэһэн байна. Тиихэ...рэ бодо малай тоо толгой олошороо.

...а—11, һү—11, нооһо—5, үндэгэ гүрэндэ тушаалгаяа 41 ...ээр дээшэлүүлһэн УЛААН-ҮДЫН АЙМАГТА 700 ТҮХЭРИ...ЁРДОХИ МҮНГЭН ШАН олгохо. 1970 оной энэ үеынхитэй ...ада, аймагай колхоз, совхозууд мяха—14, һү—5, нооһо—...гэ гүрэндэ худалдаха даабаряа 15 процентээр дээшэлүүлхэ ..., үхэр малайнгаа, хонидойнгоо тоо толгойе олошоруулһан

...АНСКЫН АЙМАГТА 500 ТҮХЭРИГЭЙ ГУРБАДАХИ МҮНГЭН ...рюулха. Кабанскын аймагай колхоз, совхозууд мяха—115, ...4, үндэгэ гүрэндэ худалдаха даабаряа 208 процентээр ...дээ, нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй зэргэсүүлхэдэ, мал ...бүхы зүйлэй продуктнуудые нилээд ехээр үйлэдбэрилдэг

...ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэеэ ехэдхэжэ, ехэ ...н гүрэндэ худалдаһан ЗАХААМИНАЙ АЙМАГАЙ хангалтатай ...ал хүдэлмэриие тэмдэглэхэ.

Яруунын аймагай «Коммунизм» колхозой ажалшад таряа хуряалгаяа ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхэ зорилго урдаа табинхай ажаллана. Энэ ажахы 3800 гектар таряалантай юм, мүнөө үедэ эндэхи механизаторнууд 3600 гаран гектарай орооһото ургамалнуудые хадажа, тоог дээрэ 30000 мянга гаран центнер орооһон буулгагданхай. Мүн лэ орооһо сэбэрлэхэ ажал түлэг дундаа. Һүүлэй мэдээнэй ёһоор колхозой хүдэлмэрилэгшэд 20000 центнер орооһо сэбэрлээд, амбаарта хадагалаа.

Энэ жэлэй таряа хуряалга ехэ хүшэр хүндэ байдалда үнгэрбэшье, механизаторнууд эршэтэйгээр хүдэлжэ гараа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Таряа хадалгада механизаторнууд Дашинимаев Норбо-Самбу, Климов Валерий гэгшэд тус тустаа 350 гаран гектарай таряа хадажа, 2900 гаран центнер орооһо суглуулаа. Эдэ нүхэднай үдэр бүриингөө нормые 160—180 процент дүүргэжэ, таряа хуряалгын үедэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илан гаража, дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар абаһан байна.

ҺҮҮЛШЫН ГЕКТАРНУУД

Болохоёо байһан хүдөө ажалшадай һайндэрые нэрэтэй солотойгоор, ажалай шэнэ амжалтаар угтаха зорилготой «Коммунизм» колхозой механизаторнууд болон хүдэлмэрилэгшэд шэн зоригтойгоор хүдэлнэ.

Үльдэргэ голой саана оршодог 70—80 гектарай таряалан дээрэ ажахын 8 комбайн сэхэ хадана. Таряа хуряалгаяа һаяын үдэрнүүдтэ түгэсхэхэ зорилготой механизатор бүхэн оролдосотойгоор ажаллажа байна.

Ж. ДОРЖИЕВ.

Ярууна.

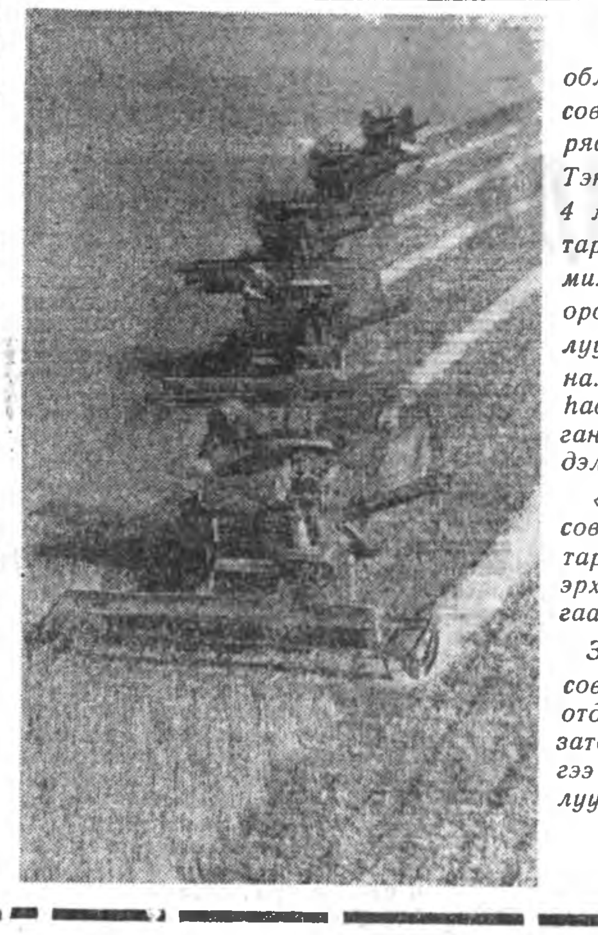

КУСТАНАЙСКА областиин бүхы совхозууд таряа хуряалгаяа дүүргэбэ. Тэндэхи таряашад 4 миллион гектарай таряа хуряажа, 200 миллион шахуу пүүд орооһо таряа суглуулжа абаһан байна. Энэ халуун хаһада 30 гара мянган автомашина хүдэлөө.

«Викторовский» совхозой ажалшад таряа хуряалгаяа эрхим шанартайгаар дүүргээ.

Зураг дээрэ: тус совхозой гурбадахи отделениин механизаторнууд һүүлшынгээ баалнуудые суглуулжа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

...ОРОНДОО—ЭЛБЭГ ЕХЭ ТАРЯА

...ТОННО таряа гүрэн...даха түсэбтэй аад, ...мнай колхоз, совхо...бриин 6-най мэдээ...ронойнгоо амбаарта ...ОННО таряа оруу...эбөө 91 процентдэ ...айна.

...орооһо гүрэндэ ту...уур худалдаха даа... оруулалсаад байха...ууд октябриин 6-най ...таряа тушааха жэ...үсэбые иимээр дүүр...а гэбэл:

Улаан-Үдын	—128	процент
Сэлэнгын	—128	»
Кабанскын	—126	»
Хяагтын	—106	»
Бэшүүрэй	—105	»
Загарайн	—100	»
Прибайкалиин	— 97	»
Түнхэнэй	— 96	»
Зэдын	— 90	»
Мухар-Шэбэрэй	— 86	»
Захааминай	— 82	»
Хэжэнгын	— 56	»
Хурамхаанай	— 22	»
Хориин	— 0,3	»
Баргажанай	—	
Яруунын	—	

ПОЛИҺОО ПУНКТ ХҮРЭТЭР

Намарай бүрхэг үдэрнүүдэй хойно хойноһоо һубарилдабашье, аймагай ажахынуудай поли, тооһоо эхилээд, таряа тушаан абадаг пунктнууд хүрэтэр ажалай эршэ һуладанагүй. Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын намарай алтан таряан ажахынуудай тоогууд дээрэ обоо хүбөө болонхой. Хаа хаанагүй орооһо сэбэрлэлгэ, хатаалга, гүрэндэ тушаагдаха таряа машинануудта ашалгын хүдэлмэри һүниин тэнгһээ үнгэртэр үргэлжэлнэ. Мухар-шэбэрэйхид Эхэ оронойнгоо амбаарта энэ жэлэй ургасын дээжэ—200 мянган центнер таряа оруулха гэһэн уялгаяа бэелүүлжэ эхилбэ.

...Таряа тушаан абадаг Мухар-Шэбэрэй пункт. Таряашад, механизаторнуудай оролдолгын хүсөөр, ухаан бодолоор ургуулагдажа, сагай уларилай бэрхэтэй байдалда хуряагдажа байһан алтан таряан — ниитын баялиг эндэ хадагалагдана.

— Таряа тушаан абаха пунктмнай эртээнһээ хүсэд бэлдэгдэнхэй. Тус тустаа 3,2 мянган тонно орооһо хадагалха 7 склад һайса заһабарилагданхай, сэбэрлэгдэнхэй, дезинфекци хэгдэнхэй. Склад бүхэн хоорондоо тусхай транспортероор хангагданхай. Пунктдахи бүхы хүдэлмэри оньһон машинын хүсөөр хэгдэнэ, — гээд пунктын директор Н. И. Соколов хөөрэнэ. Гурба-дүрбэн жэлэй саада тээ сүүдхэдээ 700—800 мянган тонно таряа арай гэжэ тушаан абадаг һаа, мүнөө 1000 тонно абаад сэбэрлэжэ, хатаажа шадаха аргатайбди.

Директортэй хамта ута гонзогор шулуун складуудай хажуугаар ябабабди. Ажал хүдэлмэри түлэг дундаа. Аржагар томо орооһо кузоваараа дүүрэтэр ашаһан «ЗИЛ», «ГАЗ»-ууд хойно хойноһоо һубарилдан, лабораториин хажууда ерээд зогсоно. Лаборантка Т. Г. Киселева орооһоной шииг нойтые, муухай, сэбэрые «ВЭ-2М-65» приобороор элирүүлээд, тусхай дэбтэртэ бэшэнэ, орооһон соо хорхой шумуулнууд бии гү гэжэ ехэ болгодог шэлээр хаража үзэһэнэйнгөө удаа ямар складта буулгахыень жолоошондо хэлэжэ үгэнэ. Хараһаар байтарнай арадаа тэргэ шагтагалһан сэнхир хүхэ үнгэтэй гурбан шэнэ «ЗИЛ» хойно хойноһоо һубарилдан хүрэжэ ерэбэ. Түрүүшын машинын орооһоёо шалгуулха һамбаандань, жолоошодтойнь хэдэн үгэ андалдабабди.

Колхоз, совхозууд 19 процентһээ дээшэ шиигтэй орооһо тушааха ёһогүй гэһэн эрилтэ урдань табигдадаг һэн. Мүнөө сортовой орооһонһоо бэшэндэнь ямаршье эрилтэ үгы. Таряанай ехэнхи хубинь 22—24 процент шиигтэй ерэнэ. Эгээл шииг багатай юрын таряан (17—18 процент) «Коммунизм» колхозһоо ороно.

Оньһон аргаар орооһо буулгаха дүрбэн түхеэрэлгэ пунктда тодхогдонхой. Тэдэнэй нэгэниинь 9 тонно ашаһан тэргэтэй «ЗИЛ»-ые хашалгүй буулгана. Тиимэ түхеэрэлгэ эндэ хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ байна. Тиихэдэ час соо 16 тонно таряа хатаажа шадаха, бүтээсэ ехэтэй «ЗСЖ-8» түхэлэй түхеэрэлгэ эндэ хоёрдохи жэлээ ашаглагдана. Энээнэй ашаар пунктда таряа хатааха ажалай бүтээсэ хоёр дахин дээшэлээ. Тус түхеэрэлгын мастераар А. Каспиров, С. Гусляков гэгшэд хоёр халаанда хүдэлнэ. Бүхыдөө пунктда орооһо хатаадаг дүрбэн түхеэрэлгэ үдэр һүнигүй хүдэлгэгдэнэ. Орооһоной ямараар хатаагдажа байһые ахалагша лаборантка Нина Харлампьевна Немчинова хоёр час болоод лэ шалгажа байдаг. Зайн галаар хүдэлгэгдэдэг эдэ олон оньһон машинанууд механик Н. В. Ефимовтэ даалгагданхай. Никифор Викулович таряа тушаан абадаг пунктнуудта 25-дахи жэлээ хүдэлжэ байна. Тиимэһээ тэрэ ажалай баян дүй дүршэлтэй.

Асфальтаар хушагдаһан дардам харгы эндэ гурбан тээһээнь уулзана. Эдэ харгынуудаар үдэр һүнигүй12 ажахынуудай алтан шаргал шэниисэтэй автомашинанууд субанад.

Аймагай 63158 гектарта нэмжыһэн таряалан дээрэ үглөөнһөө эхилээд, һүниин тэн болотор 300-гаад комбайн, 150 автомашина, эды тооной тракторнууд хүнхинэнэ. Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй ургаса хуряагдаһаар.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

СОВЕТ ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА ДЕЛЕГАЦИ ДРВ-дэ

ХАНОЙ. (ТАСС-ай тусхай корр.). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный толгойлогшотой совет партийно-правительственна делегаци октябриин 7-до «Индохитадай фронтнууд дээрэ» гэһэн выставкэ хараа.

ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Премьер-Министрэй орлогшо, ДРВ-гэй оборонын министр, генерал Во Нгуен Зиап делегацитай хамта ябалсаба.

Советскэ Союзай түлөөлэгшэд выставкые ехэтэ һонирхон хараа.

ХАНОЙ. (ТАСС-ай тусхай корр.). Ханойн политехническэ институдай багшанар, студентнүүд совет партийно-правительственна делегациин гэшүүд К. Т. Мазуров, К. Ф. Катушев болон бусад совет нүхэдые октябриин 7-до халуунаар уттаа.

ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй Национальна суглаанай Саг үргэлжын комитедэй Түрүүлэгшэ Чыонг Тинь, ДРВ-гэй дээдэ һуралсалай министрэй орлогшо Чан Тонг, бусад тушаалта нюурнууд совет айлшадтай хамта ябалсаба.

Институдай актова зал соо студентнэр, багшанарай хабаадалгатай баяр ёһололой митинг болоо. Институдай коллективэй үмэнэһөө ректор Фам Донг Диенг совет делегацине халуунаар амаршалба.

Үгэ хэлэһэн КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушевые митингдэ хабаадагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

ПТВ гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй Национальна суглаанай Саг үргэлжын комитедэй Түрүүлэгшэ Чыонг Тинь митинг дээрэ тобшо үгэ хэлэбэ.

Агууехэ Ленинэй орондо вьетнам залуушуулаһ тон дуратайе, аха дүү Советскэ Союзтай хани барисаагаа улам батадхаха хүсэлтэйе энэ митинг үшөө дахин гэршэлбэ.

ХАНОЙ. (ТАСС-ай тусхай корр.). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный толгойлогшотой совет партийно-правительственна делегаци Ханойн Пионернүүдэй байшанда айлшалан ошобо. Нүхэд К. Т. Мазуров, К. Ф. Катушев, совет делегациин бусад гэшүүдые Ханойн пионернүүд ...аар угтаа. ПТВ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Ле Зуан совет айлшадтай хамта ябалсаа.

Уран һайханай бүлгэмүүдэй хүсөөр ...дэгдэһэн концерт делегациин гэшүүдтэ харуулагдаба. Пионернүүдэй байшангай музей соо айлшад орожо хараа. Эдир уран зураашадай бүтээлнүүдые пионернүүд айлшадтаа бэлэглэбэ.

Делегациин үмэнэһөө үгэ хэлэһэн Н. В. Подгорный Ханойн пионернүүдтэ совет нүхэдһөөнь амар мэндые дамжуулаа, иимэ хани халуунаар угтаһанайнь түлөө баяр хүргөө. Һүүлдэнь пионернүүдтэ бэлэгүүдые барюулһан байна.

СОВЕТ-ВЬЕТНАМ ХАМТЫН МЭДҮҮЛГЭДЭ ГАР ТАБИГДАА

ХАНОЙ. (ТАСС). Октябриин 7-до Ханойдо Президентын ордон соо совет-вьетнам хамтын мэдүүлгэдэ гар табигдаба.

Совет Социалис Республикануудай Союзай нэрэһээ совет партийно-правительственна делегациин толгойлогшо КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный мэдүүлгэдэ гараа табяа.

Вьетнамай Демократическа Республикын нэрэһээ ПТВ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Ле Зуан мэдүүлгэдэ гараа табиба.

***

Совет, вьетнам делегацинуудай хоорондо болоһон хэлсээнүүдэй үндэһөөр Советскэ Союзай зүгһөө Вьетнамай Демократическа Республикада бусаалтагүй туһаламжа үзүүлхэ, шэнэ урьһаламжа үгэхэ, 1972—1973 онуудай туршада худалдаа наймаа хэхэ тухай хэлсээнүүдтэ гар табигдаа.

АХА ДҮҮГЭЙ ХАНИ ХАЛУУН ОРШОН БАЙДАЛДА

ХАНОЙ. (ТАСС-ай тусхай корр.). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный толгойлогшотой совет партийно-правительственна делегаци Президентын ордон соо октябриин 7-до сайлалга хэбэ.

ДРВ-гэй вице-президент Нгуен Лыонг Банг, ПТВ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Ле Зуан, ПТВ гэй ЦК гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй Национальна суглаанай Саг үргэлжын комитедэй Түрүүлэгшэ Чыонг Тинь, ПТВ гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй правительствын Премьер Министр Фам Ван Донг болон бусад тушаалта нюурнууд сайлалгада байгаа.

Н. В. Подгорный, Ле Зуан гэгшэд үгэ хэлэбэ.

А. Н. КОСЫГИНАЙ АЛЖИРТА АЙЛШАЛЖА БАЙҺАН ТУХАЙ

БУМЕРДЕС. (ТАСС-ай тусхай корр.). Алжирай национальна нефтиин институдай байдаг Бумердес хотодо СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, тэрээнтэй ябаһан тушаалта нюурнууд, тэрэшэлэн СССР-һээ АНДР-тэ байдаг элшэн сайд С. С. Грузинов гэгшэд октябриин 7-до ерээ.

Оршон тойронхи хото, хүдөө нютагуудай ажалшад Советскэ Союзай түлөөлэгшэдые харгы замдань халуунаар амаршалба.

А. Н. Косыгин институдай аудитори, кабинет, лабораторинууд соо орожо хараа. Студентнүүдтэй, алжир болон совет мэргэжэлтэдтэй хөөрэлдэһэн байна.

Нүхэр А. Н. Косыгинтай Революционно соведэй гэшүүн, гүрэнэй министр Ш. Белькасем, промышленность болон энергетикын министр Б. Абдессалам, бусад тушаалта нюурнууд ябалсаа.

Л. И. Брежневэй айлшалхаяа байһантай дашарамдуулан ФКП-гэй политбюрогой тунхаглаһан мэдүүлгэ

ПАРИЖ. (ТАСС). «КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй правительственна делегациин Франциda айлшалан ерэхээ байһые тон шухала удха шанартай ябуулга мүн гээд Франциин Коммунис парти амаршална», — гэжэ «Юманите» газетэдэ тунхаглагдаһан Франциин Коммунис партиин Политбюрогой мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Советскэ Союз хадаа капиталис мүлжэлгын ба империалис дарлалтын гэнжые таһа сохиһон түрүүшын социалис орон болоно гэжэ мэдүүлгэ доторнь дурдагдана. Совет засагай жэлнүүдтэ СССР-тэ бэелүүлэгдэһэн гайхамшаг шэнэдхэлгэнүүд, гитлеризмые һамна сохихо хэрэгтэ совет хүнүүдэй оруулһан шиидхэхы хубита тухай онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Мүнөө сагай хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэ дэбжэлтэдэ Совет оронной үзүүлдэг асари ехэ дэмжэлгээр, совет нүхэдэй дүүргэдэг онсо гайхамшаг үүргээр омогорхогшо француз коммунистнууд Л. И. Брежневэй Франциda айлшалжа ерэхээ байһые ехэтэ һайшаан амаршална гэжэ мэдүүлгэ дотор мүн лэ хэлэгдэнэ.

Социально-экономическа ондо ондоо байгууламжатай болобошье, Франци Советскэ Союз хоёр хүсэл эрмэлзэлгэнүүдэйнгээ адли байһые үндэһэ болгон, харилсаануудаа хүгжөөжэ шадаха. Дэлхэй дээрэ хаанашье гараһан зүришэлдөөн манай хоёр ороной харилсаанда һаад тойбо татаха ёһогүй. Харин манай оронууд Европодо аюулгүй байдал хамтааран хангахаар ёһо гурим байгуулхые шухалада тоолоно. Уласхоорондын байдалай һаянайнь хүгжэлтэ, баруун Берлиндэ хамаатай асуудалнуудаар дүрбэн талын хэлсээ баталалга, В. Брандтай Л. И. Брежневэй хэһэн хөөрэлдөөнүүд дурдагдаһан ушарнуудые гэршэлнэ.

Л. И. Брежневэй айлшалан ерэлгэ манай хоёр ороной хоорондо экономическа, техническэ эрдэм болон соёлой талаар тогтоһон, алишье талада аша туһатай харилсаануудые үргэдхэхэ арга олгохо ёһотой гэжэ Политбюро тусхайлан тэмдэглэнэ. Европо ба бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдал, аюулгүй байдал бэхижүүлхын тула Франци Советскэ Союз хоёрой хоорондын политическэ харилсаа холбоое хүгжөөлгөөр саашадаа шэнэ алхамуудые хэхыень Франциин правительствоһоо арад зон хүлеэнэ.

Франциин Коммунис парти Л. И. Брежневые хани халуунаар угтахыень, оронойнгоо ашаг туһын тулада оролдолго гаргадаг, арадуудай хоорондын эб найрамдал ба хани барисаае шухалада бододог ажалша францүүдые уряална.

ҮГЭЕЭ ОЙЛГОЛСОЛГЫН ОРШОН БАЙДАЛДА

ПАРИЖ. (ТАСС). Советскэ Союзһаа Франциda байхаяа ошоһон элшэн сайд П. А. Абрасимов Франциин Республикын Президент Жорж Помпидуда этигэмжэлгынгээ грамотануудые барюулба. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Л. И. Брежневэй Франциda айлшалжа ерэхээ байһан ушар «Хоёр ороной хоорондын үгэеэ ойлголсолгын ба зүблэрэлгын дээдэ хэмжээндэ хүрэһэнэй эли тодо гэршэ болоно гэжэ П. А. Абрасимов Елисейскэ ордон соо грамотануудые барюулгын баярай ёһолол дээрэ үгэ хэлэхэдээ, онсолон тэмдэглэбэ.

...шанартай үрэһэн—үндэр ургасын эхин

ХЭЗЭЭ СЭБЭРЛЭГДЭХЭ ҮРЭҺЭН БЭ?

...ЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ОРООҺО ...И ҮРЭҺЭ ХҮРЭНГЭ СЭБЭРЛЭХЭ ХҮДЭЛМЭРИ ХЭР ЯБАНАБ?

1971 оной октябриин 1-нэй мэдээн
(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

...аха үрэһэ ...рэнэй инспек... ...харьяата ...нуудууд	Хаагдаһан үрэһэнэй сэбэрлэгдсэнэйнь	Тэрэнһээ тарилгын шанарта хүргэгдөөгүйнь	Тэрэ тоолоо хүсэд сэбэрлэгдээгүй, элдэб холисотой байһаниинь	Нэгэдэхи, хоёрдохи классай үрэһэн
...най	100	—	—	—
...айн	100	28,7	28,7	34,7
...й	68	—	—	100
...ын	65	46,6	36	53,4
[illegible]	60	37,3	—	62,8
[illegible]	57	15,3	—	61,5
...анай	53,8	—	—	—
...алиин	46,7	20,3	—	39,6
...э	43,9	100	4,8	—
[illegible]	41,6	—	—	—
[illegible]	38,1	83,3	80	6,6
[illegible]	37,8	64	31	—
...Шэбэрэй	18,6	—	—	100
[illegible]	11,5	65,5	48,3	—
[illegible]	4	81	26	16,4
...ха бүхыдөө:	36,7	50,9	24,1	35,4

...тань һайнаар сэбэр...үрэхөөр бэлдэһэн үрэ... ерэхэ жэлдэ үндэр ...а абаха ёһотойл алтан ...гээшэ гэжэ таряаша ...сэдэггүй. Үнгэрэгшэ ...шанартай, ехэнхидээ ...сай үрэһэ хүрэнгөөр ...н ажахынууд лэ мү... бусадта орходоо хараа ...ургаса абаа бшуу.

...түйсэд мэдэжэ байба...н ажахынууд байгша ...ай үрэһэ хүрэнгэ сэ...элмэриине тон аали ...буулна гэжэ хэлэхэ хэ...рэ толилогдоһон октяб...мэдээн дээрэһээ хара...кын аймагуудта бү...аһан 599 мянган цент...үрэнгын 219,5 мянган ...сэбэрлэгдээ. Тиихэдэ ...агдаһан үрэһэнэй орой...ань гүрэнэй инспекци...анхай. Илангаяа Загарайн, Хурамхаанай, Мухар-Шэбэрэй, Түнхэ...та таряанай үрэһэ ...шанарыень шалгуулха ...ехээр унжагайрна, мү...ратай урагшаа ябанагүй. ...аймагай колхоз, совхо... таряанай үрэһэ хү...рэнһээ хүсэд хүрэхөөр ...н сэбэрлэжэ бэлдэхын түлөө һаналаа үшөөл табинагүй гэхэдэ, алдуу болохогүй. Үнэндөө энэ аймагта бараг һайн ургаса ургуулагдажа, ажахынуудай тоогууд дээрэ алтан шара таряан уһанай урасхал шэнгеэр буужал байна. Тиимэ гэтэр эндэхи нэгэшье ажахыда хүрэнгын орооһо сэбэрлэхэ, тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэри хүсэд һайнаар эхилээгүй шахуу. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз хамта 7 мянган центнер үрэһэ сэбэрлэжэ бэлдэхэ аад, оройдоол 500 центнерынь сэбэрлээ нэрэтэй. Эндэ тоог дээрэнь байдаг таряа сэбэрлэхэ «ОС-4,5» түхэлэй табан оньһон машинын миил хоёрынь хүдэлөө болоно. Тэдэньшье ёһоор тааруулагдаагүй аад, хүрэнгын орооһо мүртэйгөөр илганагүй.

Саг эртэ, үрэһэ хүрэнгэеэ сэбэрлэжэ үрдинэ бэзэбди гэжэ колхозой главна агроном нүхэр Поддельский, үрэһэ эрхилхэ агроном нүхэр Перетолчин гэгшэд һанаа амар һуунад.

Эдэнэй хүршэ «Мир» колхоздо агрономууд нүхэд Модогуев, Цыренов, главна инженер Дементьев гэгшэдэй ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандаһанһаань боложо, эндэ үрэһэ сэбэрлэхэ оньһон машинань ёһоор тааруулагдаа, тодхогдоогүй, хүсэд заһабарилагдаагүй байжа, тэрээгээр сэбэрлэһэн орооһониинь элдэб һолоомонһоо, бог шоройһоо илгагдаагүй байшоо. Сэбэрлэгдээ болоһон 900 центнер үрэһэниинь мүнөө дахин арилгагдаха ушартай болоод байна. Энээнэй гаргашыень тэдэ дээрэ дурсагдаһан мэргэжэлтэдтэ ашаха хэрэгтэй. Энэ колхоздо таряа сэбэрлэхэ «ОС-4,5» түхэлэй гурбан машина бии аад, нэгэниинишье хүдэлгэгдэнэгүй.

Баһал энэ Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой тоог дээрэ шэнэ ургасын 8 мянган центнер үрэһэнэй орооһон буунхай. Теэд тэрэнь үшөө сэбэрлэгдээгүй обоолоотой хэбтэнэ. Таряа сэбэрлэхэ табан оньһон машинын баһал нэгэниинишье хүдэлнэгүй, үшөө хүсэд заһабарилагдаагүй байха юм. «ЗАВ-10» түхэлэй оньһожоруулагдаһан пунктшье дүүрэн хүсэндөө хүдэлгэгдэнэгүй. Колхозой түб тосхондохи тоог дээрэ орооһоной хоёр склад бии аад, досоонь ондоо юумэн хэгдэнхэй, үрэһэнэй таряа адхаха газар олдоногүй. Агроном нүхэр Аханов эдэ бүгэдые хаража байбашье, ямаршье хэмжээ абанагүй, тоог дээрэ миил ёһын тэдысэ харагдаад ошодог.

Бороо хура ходо ороод, орооһо сэбэрлэхэ хүдэлмэриие гэдэргэ татана гэжэ Зэдын аймагай ажахынуудай олонхи агрономууд шалтана. Харин тиихэдэнь эндэхи XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз бүхыдөө хааһан үрэһэнэйнгөө 2000 центнерынь сэбэрлээд, хуу I ба II классай болгожо шадааха юм.

Зарим аймагуудта үрэһэнэй таряа сэбэрлэхэ хүдэлмэриие агрономуудай хинан харадаггүй дээрэһээнь, сэбэрлэгдээ болоһон орооһониинь бог шоройһоо хүсэд илгагдаагүй, тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй байна. Жэшээнь, Загарайн аймагта бүхы шалгагдаһан 7609 центнер үрэһэнэй 80 процентнь ёһоор сэбэрлэгдээгүй, муухай зандаа байгаа. Зарим агрономууд үрэһэнэйнгөө таряа шалгуулхаяа яарадаггүй, гүрэнэй инспекциин хүдэлмэрилэгшэдэй өөһэдөө ерэжэ абаашахыень хүлеэгээд һуудаг.

Намарай урин дулаанай сагта хэрэгтэй үрэһэ хүрэнгэеэ һайнаар сэбэрлэжэ абаагүй һаа, энэ хүдэлмэреэ үбэлэй хүйтэндэ хэхэ баатай болохо, тиигэжэ үрэһэнэй шанарые бүри муудхаахабди гэжэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд юундэ ойлгоногүй гээшэб?

Үрэһэнэй таряа илгажа, бага зэргэ сэбэрлээд лэ һанаагаа дүүргэжэ яашье болохогүй. Энэ үрэһэмнай ямар шанартайб гэжэ гүрэнэй инспекцидэ шалгуулха шухала. Нэн түрүүн үрэһэндэ хаагдаһан орооһые тусхай нарин оньһон машинада хэжэ сэбэрлэхэ, энэ хүдэлмэриие түхэреэн сүүдхэ соо эмхидхэхэ хэрэгтэй. Тиихэдээ тэрэниие дан оло дахин сэбэрлэжэ, орооһые гэмтээхэгүйе оролдохо байна. Мүнөө олохон ажахынуудта таряа хуряалга гол түлэб дүүрэжэ, тоогууд дээрэ сэбэрлэгдээгүй орооһон ехэ суглараа. Тэрэниие удаан хэбтүүлэнгүй түргэн сэбэрлээд, хиидхээд, хатаагаад, амбаар, складта адхаха ёһотой. Һүүлдэнь тэрэ орооһые ямаршье уларилтай сагта тэндэһээ гаргаад, дахин сэбэрлэжэ, тарилгын шанарта хүргэхэдэ өөрэгүй бшуу.

Хяагтын аймагай «Родина» колхоз урда мэтэ үрэһэ сэбэрлэхэ хүдэлмэриие эрхимээр эмхидхэнэ. Хүрэнгэдэ хааһан бүхы орооһонойнгоо 5000 центнерынь гэхэ гү, али 62 процентыень сэбэрлээд, бултыень шалгуулаа. Тэрэнь диилэнхидээ I ба II классай гэжэ тодороо. Улаан-Үдын аймагай «Маяк», Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина» колхозууд хааһан орооһоёо хаһа сагтань сэбэрлэжэ, хуу шахуу тарилгын шанарта хүргөө. Эдэнэр тоогууд дээрэхи хүдэлмэриие һайнаар эмхидхэжэ шадаһанай ашаар лэ иимэ амжалта туйлаа. Байгша ондо бүхы ажахынуудта ехэнхидээ таряан ногоон зандаа хуряагдажа, нойтон орооһон абтана. Нойтон таряа хатааха оньһон түхеэрэлгэтэй аад, тэдэнээ хүдэлгэжэ шададаггүй ажахынууд олон гээ һэмди. Тэдэнэр Кабанскын аймагай «Шергинский» совхоз, Мухар-Шэбэрэй «Коммунизм», Хяагтын аймагай «Родина» колхозуудта ошожо, оньһон сушилкануудые хэрэглэдэг дүй дүршэлтэйнь танилсаха ёһотой.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, таряанай үрэһэ хүрэнгэ һайнаар сэбэрлэхэ гээшэ мүнөөдэрэй шухала хүдэлмэриин нэгэн болобо.

Б. ТАРАСОВА,
үрэһэ шалгаха республикын гүрэнэй инспекциин начальник.

КОММУНИСТ ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

УГАЙ ЗАНШАЛААР

1.

...Дайнай үе һэн. Арбан табатайхан басаган үглөөгүүр һургуулидаа ошоод, үдэрынь — эхынгээ хажууһаа һаладаггүй байгаа. Заримдаа эхынгээ үнеэ һаалсаха. Нэгэтэ фермые даагша Дулмые хараад:

— Бэрхэ басаган байнаш, үнеэ һаадаг болоошье һаа ядалсахагүй хаш,— гэһэн юм.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо Дулма үнеэ һаахам гэжэ эхэһээ һалахаяа болёо бэлэй. Эхэнь яажашье — хараажашье, аргадажашье ядаа. Тингэжэ тэрэ 6-дахи класс дүүргээд, һаалишан болоһон юм.

Дулмын эжы, абань бүхы наһаараа мал дээрэ хүдэлһэн. Тиимэл хадань, Дулма угай заншалаар малшан болоо гэжэрхихэ дуран хүрэнэ. Теэд арайл тиимэ бэшэ ха.

Сэлэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз мал ажалаараа республика дотороо үнинэй суурханхай. Үүлтэртэ хонидой, үнеэдэй фермэ республика соо эгээн түрүүлэн эндэ бии болоо һэн. Тингэжэ дүршэлтэй малшадай һайн коллектив байгуулагдаһан юм. Магадгүй, энэ коллектив Дулмые бэедээ татаһан байжа болоо.

Һаалишан болоһон хойноошье Дулма һураха аргатай байгаа. Дайнай һүүлээр хүбүүд армиһаа ерэжэ, колхоздо хүнгэн болоо. Тиибэшье хүнүүд дуталдаһаар лэ һэн. Олон залуушуул һурахаяа ошоо, заримашуул город тээшэ тэгүүлээ. Дулмыншье түрэлхид басагаяа һургуулида ябуулха гэжэ ехэтэ оролдоһон юм. Теэд Дулма ошоогүй. Энээнэй шалтагаан тухай хэлэхэ болоо һаа, түрэлхид тухайнь, илангаяа Дулмын эхэ Цырендулма ахай тухай хэлэн үгэ хэлэлтэй.

Ухаансар, холын бодолтой, хамтын ажал хүндэлдэг, тиимэһээ бэеэшье хүндэлдэг хүн. Иимэ хүн өөрынгөө ажалда басагаяа дурлуулжа, ажалай омог түрүүлжэ шадаа гэхэдэ болохо байна. Тиихэдээ хэлэ амаараа бэшэ, харин үдэр бүриингөө ажалаар, хамтын ажалда, түрэл колхоздоо ходо үнэн сэхэ байһанаараа жэшээ харуулжа үгөө. Иимэ түрэлхидэй үхибүүдшье иимэ зантайгаар, иимэ халуун сэдьхэлтэйгээр хүмүүжэдэг байгаа ёһотой.

Дулма һаалишан болоходоо, гансаараа болоо бэшэ. Тэрэнэй олон нүхэдынь Дулмаяа һажаажа, малшад болоһон юм. Энэнь колхоздо ехэл туһа нэмэри болоо үгэһэн гээд эндэхи үбгэд, хүгшэд батална.

2.

Юрөөгэй фермэ гушаад онуудта байгуулагдаа һэн. Симментал үүлтэрэй үнеэд. Эндэ эгээн бэрхэ һаалишад томилогдоһон юм . Табяад онуудаар Дулма энэ фермэдэ хүдэлжэ эхилээ. Эндэл Дулмын бэлиг шадабари хүсэдөөр харагдаа һэн. Бэрхэ һаалишан гэһэн суу бүри холуур таража эхилээ. Зүгөөр Дулма бэеэ дээгүүр абаха гэжэ оролдоогүй, эрхим һаалишадые хүсэхэ гэһэн хүсэлтэй ябаа. Ажалайнгаа һүүлээр номтой нүхэсэдэг болоо.

Он жэлнүүдэй ошохо бүри эрдэмшье, дүршэлшье бии боложо эхилээ. Удаа удаагаар эрхим һаалишадые ахина. Жараад он багаар тэрэ үнеэн бүриһөө 3800—3900 литр һү һаадаг болоо һэн. Энээнтэй хамта, алдар суушье таража эхилээ. Амжалтын бэрхэшээлнүүдшье мартагдадаг гүб даа.

— Элдэб саг байгаа. Баярлахашье, бэрхэшээлдэ зобохошье саг байгаа, — гээд Дулма мүнөө хөөрэдэг. — Тэжээлгүй сагта малаа гарзагүйгөөр ондо оруулха гэжэ нилээдгүй зобогшо һэм даа. Заримдаа малһаа гараха гэһэн байхаб. Теэд бодоод үзэхэдэш, энэ харгые өөрөө бэдэржэ олоод, сухарихам гээшэ гү гэжэ һанахадаа, бэедээ гомдохоһоо наагуур бологдодог һэн. Колхозой олоһон юумэндэ минииишье хубита бии ха юм гээд һанахадаа, баярлахашье, омогорхохошье дуран хүрэхэ. Фермэһээ ошохогүйб, ямаршье хүндэ хүшэр жэлые дабаха хэрэгтэй гэһэн сэдьхэлдэ абтахадаа, досоошни уужам болохо, хүдэлхэдэшье хүнгэн.

Игэжэ хөөрэжэ байхадаа, Дулма заатагүй үнеэд, һүн тухайгаа үгэ хэлээд абана. Үдэр бүри уужа, эдижэ байһан эдеэн — һүн тухай хүн бүхэн мэдэнгүй яаха һэм. Теэд һү абаха ажал тухай, сэхыень хэлэхэдэ, үсөөхэн хүн мэдэхэ ха даа. Дулма шэнги ажалдаа нэтэрүү, зориг түгэлдэр, эсэхэ сусахые мэдэхэгүй хүнүүд һүн далайе билтаруулдаг гэжэ хэлэе.

Хүнэй ами наһан һүнһөө гэжэ Дулма хэлээ һэн. Дэлхэй дээрэ түрэһэн хүн һүөөр тэнжэжэ хүн болодог. Һү хүн бүхэн уудаг. Һүн бүгэдэндэ хэрэгтэй. Тиимэһээ һаалишан хүнэй ажал бүгэдэндэ туһатай гэһэн энэ һаалишанай омог үгэ һайшаахал хэрэгтэй. Өөрынгөө ажалда дуратай, ажалаа хүндэтэй дээрэ тооложо ябадаг лэ хүн нигэжэл хэлэхэ зэргэтэй бэшэ гү даа.

3.

Һаалишан болоһоор Дулма олон бэрхэшээл дабажа гараа. Зүгөөр эгээл хүндэнь 1969 ондо үзэгдөө һэн. Үбһэ тэжээл бага, хүйтэн үбэл , һалхи шуургатай хабар. Энэл үедэ үнеэдынь бруцеллезоор үбшэлөө. Эгээл һү ехэтэй үнеэдээ һаахаяа болибо. Хайратай, харамтай гээшэнь. Малаа һү ехэтэй болгохо гэжэ хэды ехэ оролдолго, ажал гаргагдаа гээшэб. Эдэ бүгэдэ хии һалаа.

Колхозой правлени Юрөөгэй гүүртые үгы болгоод, ондоо газарта шэнэ гүүртэ байгуулха гэбэ. Тиихэдэнь нэгэ орёохон асуудал гаража ерээ. Эндэхи һаалишад һү ехэтэй үнеэдые һаажа байһан хадаа, тиимэл үнеэдые абахабди гэлдээ. Теэд тиимэ үнеэд үгы, шэнэ гүүртэ залуу үнеэдһээ бүридэхэ байгаа бшуу.

Иимэ ушарай гараад байхада, Дулма Цырендоржиева хани нүхэдтөө нигэжэ хандаа һэн:

— Үнеэднай үбшэлжэ, колхоздо ехэ гарза гай татаба, мандашье олзогүй юумэн болоо. Теэд хамаг муугаа колхоздоо ашажа болохо аал? Залуу үнеэдые абажа, һү ехэтэй үнеэд болгоё. Тингэжэ шадахашье байхабди. Һайнаар хүдэлөө һаа, 2—3 жэлэй туршада гарзаяа тэхэрюулхэ байхабди. Манай промышленностьда ниитынгээ хэрэг хаража, гээгдэһэн зонние урагшань татаха зорилгоор ехэ салинтай ажалаа орхнжо, доогуур сэнтэй ажалда ородог ушар үсөөн бэшэ ха юм. Бидэнэршье юугээрээ дутахабибди. Хамтаараа оролдоо һаа, шадахал байхабди.

Дулма Цырендоржиева 1969 оной намар Бэрхэ-Дабаанай гүүртые даагша, нэгэ доро һаалишан болоо һэн. Шэнэ юумэ эхилхэдэ бэрхэтэй байдаг. Байра муу, тэжээл үгы, үнеэдшье залуу, эндэ тэндэһээ суглуулагдаһан хадаа танигдаагүн, һаалгаагүй мал.

Гүүртые даагша правленние хараад һуугаагүй. Мал адуулагшатайгаа хоюулаа һүхэ барижа ороһон. Ойр зуура 100 үнеэдэй байха шэнэ байра, тугалай байра, һаалишадай гэр гэхэ мэтэ бүтөөд байгаа. Үбэлжэлгын урда тээ үбһэ тэжээлшье бэлдэгдээ. Тиигэһэн хойноо залуу үнеэдые зүбөөр һааха һургуули һаалишадтаяа гаража эхилээ. Үнеэдээ үдэртэнь заатагүй 3 дахин һааха, зүб рацион табижа, буйлуулагдаһан, талха таряагаар шанаржуулагдаһан тэжээл үгэдэг, бүлеэн уһаар уһалдаг болоо. Үдэшэндөө ном барижа, залуу үнеэдые зүбөөр һаалгуулжа, һү ехэтэй болгохо асуудалд[…] бэдэрхэ.

Үнеэдые үрэжүүлхэ […] баһал шухала хэрэг[…] нииешье хүндэ […] өөрөө хэжэ һураа. Мүнөө […] бүриһөө тугал абажа[…]

Эндэхи һаалишад үнеэ[…] риһөө 1500 литр һү һ[…] га абаһан юм. Энэ […] оройдоол хахад жэл бо[…] хада үлүүлэн дүүрг[…] Тингээд үнеэн бүрии[…] литр һааха гэһэн юм. […] та байха бэзэ гэжэ һа[…] Энээниие баталһан […] Дулма Жамбаловнагай […] дэ яларһан «Хүндэлэл[…] дэг» орден.

Дулма Жамбаловна […] мунист. Тэрэнние ферм[…] һаа гадуур ниитын, […] хэрэгүүд хүлеэжэ бай[…] хи сомоной Соведэй […] хүдөө ажахын комисс[…] гойлно.

Хахасалгын урдахана […] Жамбаловна нигэжэ хэл[…]

— Ажалаараа жаргал […] Энэмни үхибүүдтэмни […] гэжэ һанагшаб.

Мүнөө тэрэнэй баса[…] класста һурана, хүбү[…] Ивалгын гидромели[…] техникумэй студент. […] дөө ажахын мэргэжэлт[…] хо юм байна. Эхынгээ […] бэрхые үхибүүдынь […] һөө бэедээ шэнгээжэ […] ёһотой. Үг дамжаха ёһо […] юм.

М. НИМА[…]

КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

УРМАШУУЛГЫН ХҮСЭН

«Социалис мүрысөө саашаданб улам һайнаар эмхидхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол партийна организацинуудай урда шэнэ эрилтэнүүдые табина. Үйлэдбэри дээрэ коммунистнуудай түрүү үүргэ хангаха, ажалшадай эдэбхи үүсхэл дэмжэхэ, социалис мүрысөөнэй ябасые олондо дуулгажа байха, дүнгүүдые сасуулха, түрүү дүй дүршэлые нэбтэрүүлхэ, харуулан ойлгуулха зүйлнүүдые хэрэглэхэ — эдэ бүгэдые наринаар бэелүүлхэ гэһэн зорилго мүнөө үедэ табигдана гээшэ. Загарайн аймагай «Гигант» колхоздо үнгэргэгдэһэн ажахынуудай парткомуудай секретарьнарай ээлжээтэ семинар тухай доро хэлэгдэхэ.

АЖАЛАЙ ДҮН АРЖЫСА ХАРУУЛАГДАНА

Мүрысөөнэй ябаса, дүнгүүдые аржыса харуулһан, зураглажа гоёоһон зүйлнүүд контородо дүтэлхэдэ харагдана. Үйлэдбэриин түрүүшүүлэй гэрэл зурагуудые наалһан, 1971 ондо колхозой абаһан уялгануудые, Совет оронойшэнэ табан жэлэй түсэб харуулһан, ехэ зохидоор зураглаһан Хүндэлэлэй самбар колхозой конторын хоёр хажуугаарнь түхеэрэгдэнхэй. Комбайнернуудай, үхэршэдэй, һаалишадай мүрысөөнэй үдэр бүриин дүнгүүдые эндэ үлгөөтэй бюллетеньнүүд тоб байса харуулна.

Үйлсын нүгөө хажуудахи ханада ажалай алдар солын Улаан туг намилзана. Табан хоног бүридэ түрүү һуури эзэлһэн комбайнер энэ туг үргэдэг гуримтай. Манай ерэхэдэ, комбайнер Степан Афанасьев иимэ хүндэдэ хүртэһэн байба.

Колхозой конторо соошье хүнэй һанаа сэдьхэл татамаар зураһан зүйлнүүд бии. Шэнэ табан жэлдэ ажахын хүгжэхэ тоонуудые жэл жэлээр хубаажа зураһан диаграмма нэгэ ханые эзэлнэ. «Бидэнэр мүрысэнэбди» гэһэн бюллетень үлгөөтэй. Тэндэ бүхы һаалишадай нэрэ обог бэшэгдэнхэй, тиихэдэ тэдэнэй ажалай үдэр бүриин һаам харуулагдана. Һаалишан Феня Бородина һүүлэй үедэ эрхимээр ажаллана гэжэ тэндэһээ мэдэбэбди. Галина Бухальцева, Евдокия Солдатова гэгшэд колхоз доторoо хоёрдохи, гурбадахи һуури эзэлжэ ябана.

Колхозой түрүүлэгшэ А. В. Смолин колхозойнгоо ажал ябуулга тухай семинарта хабаадагшадта хөөрэжэ үгэбэ. «Гигант» колхозой гэшүүд үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэбэ. Түсэбэй ёһоор 21600 центнер үбһэ бэлэдхэхэ аад, 25385 центнер бэлдээ. Гүрэндэ ороохо тарья худалдаха түсэб 50 процентээр үлүүлэгдэжэ байна.

Колхоз доторoо һалбари һалбаряарнь ажал эмхидхэхэ тухай мэдээсэл бүгэдые һонирхуулба. «Гигант» колхозойхид аймаг доторoо эгээн түрүүшээр ажалаа эрхилхэ иимэ түрүү онол арга хэрэглэжэ эхилээ ошуу.

Тодорхойлон хэлэбэл, энэ онол аргань иимэ: ажахын һалбари бүридэ мэргэжэлтэд табигданхай. Ургаса таряанай түлөө главна агроном К. Д. Яковлев, мал ажалай — главна зоотехник Н. Г. Заиграев, оньһожоруулга ба барилгын түлөө главна инженер В. М. Лукашевич харюусаха ёһотой. Тиихэдэ продукци худалдалгын ба хангалгын тапагые (тэрэнь колхозой түрүүлэгшын орлогшо) К. Т. Данилов даажа абанхай. Тиимэ болохолоороо, мэргэжэлтэд үйлэдбэриие эмхидхэгшэд болоно ха юм. Отделенинүүдые эрхилэгшэд, бригадирнууд, фермэнүүдые даагшад гэжэ үгы. Оньһожоруулагдамал гурбан отряд хүтэлбэрилдэг бригадирнууд ба тоо бүридхэгшэдэй оронда нэгэ техник-учетчик үлөө. Главна зоотехник һү һаалиин фермэнүүдые хүтэлбэрилнэ, харин нүгөөдэ зоотехнигүүдынь — хониной ба гахайн фермэнүүдые ударидадаг. Ажал эмхидхэхэ энэ шэнэ онол арга тухай асуудалаар научно-практическа конференци жэлэй эсэс багта болохо юм. Тиихэдэ энэ туршалгын үрэ дүнгүүд элеэр харагдаха байха. Харин мүнөө шэнэ зүйлнай зүб гэжэ этигэнхэй ажаллажа байнад.

Колхозой парткомой секретарь В. Н. Бачеев социалис мүрысөө хажа эмхидхэдэг тухайдаа хөөрэбэ. Таряа хуряалгын үедэ социалис мүрысөө ударидаха штаб эмхидхэн байгуулһан байба. Тэрэ штабыень колхозой түрүүлэгшэ А. В. Смолин хүтэлбэрилнэ.

Комбайнернууд, автомашинын жолоошод, ороoһоной тоог дээрэхи хүдэлмэрилэгшэдэй социалис мүрысөөнэй гурим тэрэ штаб зохёогоо. Комбайнерай ажалай дүн үдэр бүри гаргагдадаг. Түрүү һуури эзэлһэн комбайнер дамжуулгын улаан вымпелээр, харин таряа хуряалгын дүнгөөр түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн комбайнер колхозой «Хүндэлэлэй дэбтэртэ» бэшэгдэжэ, курортдо гү, али ВДНХ-да ошохо путёвкоор шагнагдаха байна.

Коммунистнуудые үйлэдбэриин шиидхэхы участогуудта табиха асуудалда партком нилээд ехэ анхарал хандуулна. Оньһожоруулагдамал гурбан отрядай хоёрые коммунистнууд П. Е. Заиграев, И. Т. Трофимов ударидажа, харин ороoһоной тоогые даагшаар коммунист В. Фадеев томилогдонхой.

Полевой стануд дээрэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулха агитаторнууд бии. Тэдэнэр графигай ёһоор механизаторнуудай дунда хөөрэлдөө хэдэг, колхозой агитбригада, мүн колхозые шефтээ абаһан организацинуудта агитбригаданууд ерэжэ, концерт харуулдаг байна.

Колхозойнь 12 элидхэлшэ өөрын карточкатай, тэндэнь элидхэлэй темэ үнгэргэхэ саг болзор заагдаһан байдаг.

ОНЬҺОЖОРУУЛАГДАМАЛ ТООГ ДЭЭРЭ

...Оньһожоруулагдамал тоогой үүдэнһээ эхилээд, зернопультнууд хүрэтэр лозунг ба плакадууд хадаатай. Брезентээр хушангүй ороoһо зөөхэдэ, хэды шэнээн ороoһон гээлтэ хоролтодо ороноб гэжэ автомашинын жолоошон бүхэн эдэ бэшэлгэнүүдһээ мэдэжэ абана.

«КЗС-10» түхэлэй ороoһо хатаадаг түхеэрэлгэ колхоз соо түрүүшынхеэ хүдэлжэ эхилбэ. Тэрэнь час соо 10 тонно ороoһо хатааха аргатай.

МАЛШАДТА АЙЛШАЛХАДА...

Колхозой үйлэдбэриин бусад участогуудтал адли харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд бултанай анхарал татана. Малай байрын наада ханадахи ехэ самбар дээрэ колхозой шэнэ табан жэлэй түсэб зураглан харуулагдана, һаалишан бүхэнэй социалис уялганууд үгтэнхэй.

Малай томодхогдоһон комплекс үргэдхэхэ талаар нилээд ехэ юумэн хэгдэдэг. Байгша ондо малай типовой байра, тугалнуудай байра бодхоогдоо, һүнэй тоһолиг шалгаха лаборатори баригдаа. Энэнь бүхы район соохи колхозуудта байгуулагдаһан түрүүшын лаборатори гээшэ. Тоһоной заводтой хэдэг арсалдаата асуудалнуудшье шиидхэгдэжэ, колхозой һүнэй тоһолиг һайжараа.

***

КПСС-эй Загарайн райкомой секретарь Ю. М. Сахаровскиин тэмдэглэһэнэй ёһоор, «Гигант» колхозой партком болон правлени социалис мүрысөөнэй түхэл шэнжэ наринжуулхын, мүрысөөнэй дүнгүүдые саг дарыдань олондо мэдээжэ болгохын, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдые үргэнөөр хэрэглэхын түлөө һайнаар оролдоно.

Зүгөөр тус колхоздо дутагдалнуудшье бии. Ханын газетэ үсөөнөөр гаргагдана, арадай хиналтын самбар хооһон, клуб болон библиотекэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ һулаар хабаадуулагдана.

Ажахынуудта үнгэргэгдэдэг нимэрхүү семинарнууд ямаршье талаараа туһатай гэжэ согсологдоо. Удаадахи семинар Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо болохо юм.

Н. КУЧУМОВ,
манай штатнабэшэ корр.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ БАРИЛГАНУУД

ХЯМДА СЭНТЭЙ

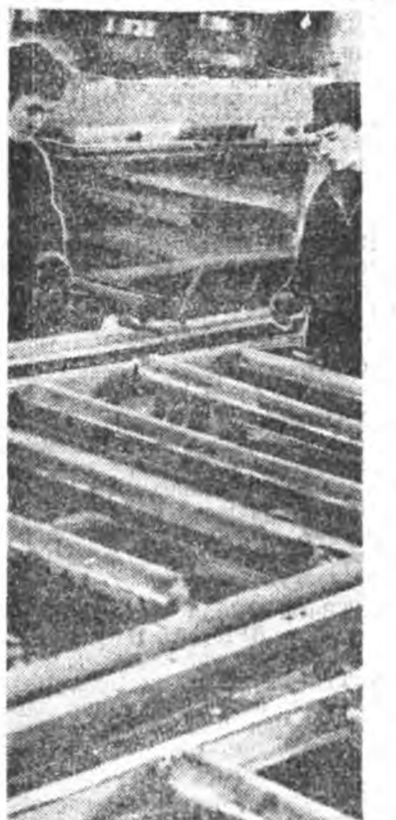

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: В. Н. Блиновой даадаг бригадын хабсаргагшад зомгоолоор хабтагай хэхэ цех соо нилээд олон оньһон түхеэрэлгэ тодхоһон байна. Тэдэнэр мүнөө зомгоол хатааха түхеэрэлгэ хабсаргажа байна. Бригадир В. Н. Блинов энэ түхеэрэлгэ зүбөөр тодхохын тула түрүүшээр чертёжтойгоо танилсана.

Электро-гагнууршан (зүүн гарһаа) А. А. Портнягин хабтагайнуудые һолжоруулха конвейер һайн шанартайгаар тодхохо хэрэгтэ мүн лэ ехэ оролдолго гаргана. Тэрэ ажалайнгаа шанарые шалгажа байна.

Электро-хабсаргагша Н. Н. Никитин 1000, 2000 тонно хүсэтэй пресс хүдэлгэхэ пульт тодхоно.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

Онохойн модоной комбинадай дэргэдэ зомгоолоор хабтагайнуудые хэхэ цех баригдажа эхилһэн юм. Энэ цех шэнэ жэлэй гаратар ашаглалгада тушаагдахаар хараалагдана. Мүнөө эндэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэри түлэг дундаа хэгдэжэ байна. Модо жэжэлхэ ДС-6 маркын тээрмэ, зомгоол хатааха түхеэрэлгэнүүд, ПР-6 маркын 1000—2000 тонно хүсэтэй пресс, станогууд тодхогдонхой. Зомгоолоор хабтагай хэхын тула ехэнхидээ модоной үзүүр, модо хюрөөдэдэг цехүүдэй хаядаһан, нарин модон хэрэглэгдэхэ.

— Хэрбээ урдань ута зандань отологдоһон модоной 40 процентыень хэрэглээд, бэшэнииень хаядаг һаа, мүнөө сүм хэрэглэдэг болохомнай. Баригдажа байгаа цех ехэ олзо үгэхэ юм,—гэжэ Онохойн модоной комбинадай главна инженер Николай Федосеевич Опак хэлэнэ.

Шэнээр баригдажа байһан цехтэ жэлдээ 30—35 мянган кубометр хабтагай хэгдэхээр хараалагдана. Нэгэ кубометрэй хэмжүүрэй хабтагай хэхын тула 1,5 кубометр модон, 100 килограмм «МФ» маркын карбамидна тортог хэрэглэгдэжэ, хамта дээрээ 80 түхэриг гаргашалагдаха. Цех соохи хүдэлмэри сүм оньһон техникын хүсөөр бүтээгдэдэг байха. Халаан бүри 32 хүн ажаллаха юм.

Тус цех барижа байһан Онохойн модоной комбинадай барилгын таһагай хүдэлмэришэд, Буряадай барилгын управлениин 136-дахи оньһожоруулмал нүүдэл колонныи, «Сибтехмонтаж» трестын барилгашад—хабсаргагшад харюусалгатай хүдэлмэри хэжэ байһанаа һайн ойлгоно. Тиимэһээ энэ цехэй барилгые саг болзор соонь дүүргэжэ, ашаглалгада тушааха гэжэ эрмэлзэнэ. Эндэ мүнөө 300 барилгашад, хабсаргагшад хүдэлнэ. Эдэнэр халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ.

— Мүнөө эгээл харюусалгатай хүдэлмэри үлөөд байна. Оньһон түхеэрэлгэ хүдэлгэхэ пультнуудые тодхожо байнабди. Нэгэшье утаһан буруугаар холбогдохо ёһогүй,—гэжэ хабсаргагшадай бригадир Виктор Николаевич Блинов хөөрэнэ.

Тэрээнтэй хамта, 1000 тонно хүсэтэй пресс хүдэлгэхэ пультын дэргэдэ ерэбэбди. Гушаад наһанай хүн чертеж дээрэ юушьеб бэдэрнэ. Баруун гартаа телефоной трубка баринхай:

— Алло, олооб! Олооб! 50-дахи клеймэ холбохомни, — гэжэ трубкаар хэлэхэ юм.

— Диспетчерэй центральна пункттай хөөрэлдэжэ байна,—гэжэ В. Н. Блинов намда ойлгуулба. Бүхы цехэй хүдэлмэри хинан шалгажа, захиралтануудые үгэжэ байха пункт хоёрдохи дабхарта бии. Тэндэ инженер мэргэжэлтэй хүн оператораар хүдэлхэ юм.

Электрослесарь Николай Иосифович Никитин ехэл болгоомжотойгоор утаһануудые холбожо байна. Зомгоолоор хабтагай хэхэ олохон цехүүдые тэрэ барилсаһан. Инженер Виктор Блинов өөрөө мүн лэ Казахстанда, Карпадта, Грозный, Баку хотонуудта иимэ цехүүдые барилсажа, баян дүй дүршэлтэй болоһон хүн. Тиимэһээ энэ орёо, хүсэ ехэтэй оньһон түхеэрэлгэнүүдые түргэнөөр, һайн шанартайгаар тодхохо хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна ха юм. Тэрэнэй даадаг бригадада 12 хүн хүдэлнэ. Бултадаа электрослесариин, слесариин, бетонщигой мэргэжэлтэйнүүд. Геннадий Александрович Еремеев В. Н. Блиновой бригадын бэрхэ слесарьнүүдэй нэгэниинь болоно. Тэрэ Виктортэй хамта олон барилга дээрэ хүдэлэлсэһэн байна. Дүй дүршэлтэй энэ слесарь бригадиртаа яһала туһалдаг, өөрөөшье эрхимээр хүдэлхэ гэжэ эрмэлзэдэг юм. Энэ бригадын хабсаргагшад модо буталха тээрмэ, хатаагдаһан зомгоолые дабирхайтай холихо түхеэрэлгэ, мүн 1000—2000 тонно хүсэтэй пресcүүдые тодхолсоһон байна.

— Тоһо бүлэхэ станци, компрессорэй участогууд бэлэн болонхой. Котельнын барилга дүүргэгдэхэ болоо. Һаядаа шэнэ цех дулаалуулагдажа эхилхэнь,—гэжэ хабсаргагшадай бригадир Блинов хөөрэнэ.

Онохойн комбинадай барилгын таһагай хүдэлмэришэд мүнөө мазутна станци барижа байна. Котельнэ тээшэ соргонууд татагдана. Анатолий Григорьевич Лимеровэй даадаг бригадын хүдэлмэришэд эндэ хүдэлнэ. Эдэнэр тус цехэй һуури табилсаһан, мүнөө барилгаяа дүүргэлсэжэ байнад. Эдэнэй оролдолгоор хэды ехэ хүдэлмэри хэгдээ гээшэб! Мантан цехэй корпусые Лимеровэй бригадын барилгашад омогорхон харана ёһотой. Тиигэншьегүй яахаб! Хүн бүхэн өөрынгөө хэһэн пайн һайхан хэрэгүүдээр омогорхожо ябадаг шуу. Эдэнэй гараар баригдаһан цех соо урдань хэрэглэгдэнгүй хаягдадаг модоной үлэгдэл бутаргагдажа, хабтагай хэгдэдэг болохонь ха юм.

Жэлэй эхинһээ эндэхи барилгашад 1.200 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хээд байна. Үшөө 400 мянган түхэригэй хүдэлмэри үлөө. Барилгые саг болзорһоонь урид дүүргэхын тула бүхы хүдэлмэришэд оролдоно. Барилгын талмай дээгүүр ябахадаа, хабсаргагшадай оньһон түхеэрэлгэнүүдэй хажууда детальнууд, узелнуудые бэе бэедэнь холбон, шүрэбүүдээр бүхэлжэ байхыень харанабди. Үнишье болонгүй хабсаргагшадай тодхоһон оньһон түхеэрэлгэнүүд хүдэлжэ захалха. Зомгоолоор хэгдэһэн хабтагайнуудаар Буряадай мебельнэ комбинадай хүдэлмэришэд гоё шкаф, стул, столнуудые бүтээдэг болохо.

— 1972 ондо 20 мянган кубометр хабтагай хэхэ даабаритайбди. Энэ даабари дүүргэхын тула цехэй барилга болзорһоонь урид заатагүй дүүргэхэбди,— гэжэ Онохойн модоной комбинадай главна инженер Н. Ф. Опак хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ мэдүүлбэ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ШЭНЭ СОВХОЗДО

Юһэдэхи табан жэлдэ хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгэ саашадань эрид дээшэлүүлхэ гэһэн партиин XXIV съездын шиидхэбэриие бодото дээрэнь бэелүүлхын тулада мяха үйлэдбэрилхэ шэглэлтэй шэнэ совхоз Сэлэнгын аймагта байгуулагдаа һэн.

Шэнэ юумэ байгуулхада хэзээдэшье хүшэр, харюусалгатайшье байдаг гээшэ ааб даа. Энэ жэлдэ байгуулагдаһан Сүхын совхозой коллективэй урдаа табиһан зорилгонуудаа бодото дээрэнь бэелүүлжэ байхыень харахада баясамаар, омогорхомоор байна. Тус ажахын юһэдэхи табан жэлдэ хэхээр хараалһан хэмжээ ябуулганууд тухай тобшо тэдыгээр уншагшадта хөөрэжэ үгэхэ хүсэлэнтэйб.

Сүхын совхозой ажалшадай үмэнэ шэнэ табан жэлдэ ехэ зорилгонууд табигданхай. Мүнөө үедэ тус ажахы 1300 бодо малтай, тэрэ тоодо 510 үнеэдтэй юм. 1973 оной январиин нэгэн болотор үнеэдэй тоо толгой мянганда хүрэхэ, табан жэлэй һүүл багта үшөө 800 толгойгоор өлөшорхо зэргэтэй. Энэ жэлдэ 1000 центнер мяхан гүрэндэ тушаагдаха баһбал, 1972 ондо тэрэнь 800 центнерээр ехэ болгогдохо байна. Түсэбтэ табан жэлэй һүүлшын жэлдэ мяха үйлэдбэрилгэ 4500 центнертэ хүргэгдэхэ юм.

Ажахын малшад хараалагдаһан эдэ бүхы түсэб даабаряа бэелүүлхын тулада хамсыгаа шаман ажаллажа эхилбэд. Мүнөө 375 тугал абтаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдэжэ байнхай. Энэмнай урагшаа дабшалтын түрүүшын алхам болоно. Тиихэдэ тус совхоз байгша ондо зуун үнеэн бүриһөө 87 тугал абаха түсэбтэй һаа, 90 тугалда хүргэхэбди гэһэн уялга абаһан байна. Казахай сагаан толгойто үүлтэрэй буханууд совхоздо бии. Герефордско мяхалиг үүлтэрэй бухануудые ерэхэ жэлһээ худалдан абажа эхилхэнь.

Малай типовой шэнэ байра, малшадай ажаһууха гэр байра барижа эхилхэ гээшэ совхозой ажалшадай шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Энэ жэлдэ гүрэнһөө 120 мянган түхэригэй урьһаламжа тус совхозой барилгада үгтөө. 700 хониной байха кошара, 2000 дүрбэлжэн метр талмайтай ороoһоной тоог, 320 толгой бодо малай байха байра энэ мүнгөөр баригдаха юм.

140 хүн совхоздо хүдэлнэ. Тэдэнэрэй олонхидынь малшад юм. Саашадаа совхоздо малшад олооро хэрэгтэй болохо байна. Тиимэһээ малшадай байдал һуудал һайжаруулха, салин хүлһэ саг соонь түлэхэ тон шухала. Гүрэндэ тушааха үедэ бодо мал бүхэнэй шэгнүүр 300 килограммһаа доошо байха зэргэгүй. Хэрбээ хашарагуудые 350 килограмм шэгнүүртэй болгожо шадаһан малшанда нэмэлтэ түлбэри түлэгдэдэг байна. Ажахын малшадай дунда социалис мүрысөөе һайнаар эмхидхээд байбал, ажал хүдэлмэридэ амжалта түйлагдахань дамжаггүй. Социалис мүрысөө эмхидхэлые саашадань һайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой үндэһөөр совхозой ажал хүдэлмэри шэнээр хубилгагдажа эхилээ.

Тус ажахы аймагайнгаа колхоз, совхозуудһаа үнеэдые худалдан абажа шахан таргалуулаад, жэлэй дүүрэтэр гүрэндэ ехэ мяха тушааха зэргэтэй. Мүнөө үедэ 800 центнер шэгнүүртэй мал гүрэндэ тушаагдаад байна.

В. САМБУЕВ.

Сэлэнгэ.

...ИНИ НҮХЭСЭЛ БА ХАРИЛСАА ХОЛБООН

...ЖИР. (ТАСС-ай тусхай корр). СССР-эй Министрнүүдэй Сове... түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Алжирай Революционно соведэй ...эгшэ, АНДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Хуари ...эй хүндэлэлдэ Арадай ордондо октябриин 8-да сайлалга хээ. ...алгада Х. Бумедьентэй хамта Революционно соведэй, прави... гэшүүд, Арадай национальна армиин дарганар, олониитын ...лагшад хабаадаа.

...халуун оршон байдалда үнгэрһэн сайлалгын үедэ А. Н. Ко... Х. Бумедьен үгэнүүдые андалдаа.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ҺАРА ЭХИЛБЭ

...Н БААТАР. (ТАСС). ...Совет хани барисаанай һа... уржадэр, октябриин ...лээ. Энэ һара Агууехэ ... 54 жэлэй ойдо, Совет Арадай засагта Монгол ...ой хоорондо хани харил... ...оохо тухай түрүүшын хэл... ...тар табигдаһаар 50 жэлэй ...рюулагдана. Мүнөөнэй ...югэрээ гайхамшаг бэ ...совет соёлой үдэрнүүд ...тудалдан, МНР-тэ үнгэр... ...байна.

...нна, гүрэнэй, ниитын эм... ...ба ниислэлэй ажалшадай ...шэдэй баярай суглаан Гү... ...еро ба баледэй театр соо ...МНРП-гэй ЦК-гай Полит... ...гэшүүн, МНР-эй Арадай ...лай Президиумэй Түрүү... ...Ж. Самбу, МНРП-гэй ЦК-... ...тбюрогой гэшүүд Ц. Ду... ...С. Лувсан, Д. Майдар, ...жамц, мүн МНРП-гэй ба Монголой правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд, тэрэшэлэн СССР-эй культурын министрэй орлогшо В. И. Попов түрүүтэй Совет делегациин гэшүүд президиумдэ һууба.

МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Ц. Пунцагноров элидхэл хээ.

Совет делегациин толгойлогшо В. И. Поповой амаршалгын үгэ хэлэхэдэнь, сугларагшад халуунаар угтаба.

Совет искусствын бэлигтэйшүүлэй табиһан концерт СССР-эй арадуудай соёл культурын ехээр һалбаран бадаржа байһанай гайхамшаг гэршэ болоо. СССР-эй Ехэ театрай, Пятницкиин нэрэмжэтэ ород арадай хоорой, «Воронежой басагад» гэжэ ансамблиин дуушадай, мүн бусад мэдээжэ коллективүүдэй артистнуудай табиһан наадануудые монгол нүхэд ехэтэ һонирхон хараа.

Англиин засагаархидай хорото гүжэрдэлгые буруушаана

...НГРАД. (ТАСС). «Бал... ...гэжэ теплоходоор Англиһаа ...доо бусажа ерэһэн совет ...эй бүлэг хүдэлмэрилэг... ...Ленинградай олониитын ...шэд далайн портдо уг... ...октябриин 7-до сугларба. ...адайхид совет нүхэдтөө ...угтамжа эмхидхээ.

...эмхинүүдэй бүлэг хүдэл... ...дтэ эсэргүү Англиин ...идай хорото гүжэрдэл... ...Ленинградай олониитын тү... ...эрид шууд буруушаа... аашa мүн гэжэ бидэ, Ленинградай хүдэлмэришэд, тоолонобди.

Лондонһоо бусажа ерэһэн совет эрхэтэдэй үмэнэһөө үгэ хэлэһэн, СССР-һээ Англида байдаг посольствын советник Г. А. Кузнецовой үгые сугларагшад анхаралтайгаар шагнаһан, халуунаар угтаһан байна. Иимэ халуун угтамжа эмхидхэһэнэйнь түлөө Ленинградай хүн зондо үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргөөд, Англида хүдэлжэ байгаа совет хүнүүдтэ тохёолдоһон бэрхэшээлнүүд тухай тодорхойгоор хөөрөө.

...Англида байдаг совет эмхи... ...хүдэлмэрилэгшэд «таарууу... ...улганнуудые» хээ гэһэн Анг... ...засагаархидай ямаршье үн... ...дэмы хооһон гэмнэлгэнүү... ...нсашье совет хүнүүд бэ... ...дэлхэйн бүхы түрүү үзэл... ...олониитын түлөөлэгшэд эрид ...буруушаажа байна, — гэжэ ...дай гүйсэдкомой түрүү... ...орлогшо Е. А. Гоголев ...бэ.

...ско заводой разметчик ...Веревкин иигэжэ мэдүүлээ: ...Совет эрхэтэдые сүлэхэ гэ... ...глиин правительствын шиид... ...е уласхоорондын харилсаа... ...таарахагүй, гажа буруу ...консерваторнуудай хорото ...э, дэлхэйн олониитын һа... ...олдо зорюута зүриһэн

...бүхэндэ—газетэ, журнал

...РХЭ ...ЧТАЛЬОН

Комсомолой 53-дахи жэлэй ойдо

БАЙЛДААНДА УНАҺАН БААТАР

Граждан дайнай үе һэн. Хариин интервентнүүд намнагдажа байгаашье һаань, үшөө хүсэд дарагдаагүй лама, ноёд, хуушан сагай үлэгдэлнүүд хорото тэмсэлээ үргэлжэлүүлһээр байгаа. Ангиин хатуу шанга тэмсэл үшөөл замхаагүй байһан һүртэ тэрэ 1923 оной август һара. Тиихэдэ дүлэтэ тэмсэлшэ, эдир комсомолец, совет милиционер Гомбожаб Очирон дайсанай гарһаа унаа һэн.

Гомбожаб тиихэдэ арбан юһэтэй болоожо ябаа. Худайн волоститиин Ара-Хэжэ тосхондо үгытэй малшанай бүлэдэ түрэһэн һонор хурса энэ хүбүүн Петр Колобов гэжэ ород багшын заабаряар үзэг бэшэг таниһан юм.

1922 ондо Алас-Дурнын республикын тогтоод байха үедэ Ара-Хэжэдэ комсомолой ячейкэ бии болгогдобо. Энээнэй эгээл түрүүшын эдэбхитэдэй зэргэдэ Гомбожаб Очирон ябалсагша һэн. Нютагайнь залуушуул тэрэниие ячейкынгэа секретаряар һунгаһан байгаа.

Эсэхэ сусахые мэдэхэгүй, ямаршье бэрхэшээлһээ тунхарингүй зориһондоо эрмэлзэдэг, заяанай тиимэ зониие хүтэлбэрилхы бэлиг шадабаритай энэ хүбүүн уданшьегүй нютагайнгаа зон соо мэдээжэ, урдаа хараха хүниинь болоо һэн. Тэрэнэй ударидалга доро жагсаһан Ара-Хэжын комсомолшууд нютагаархинайнгаа дунда ехэхэн политическэ хүдэлмэри ябуулдаг, лама, ноёдой хуурмаг мэхые элирүүлжэ, өөһэдынгөө зохёоһон зүжэг наада табидаг, шэнэ дуунуудые дууладаг бэлэй.

1923 оной эхеэр Эбэгэлтын сомоной ревкомой болон комсомолой ячейкын шиидхэбэреэр Гомбожаб Очирон Эбэгэлтын сомоной ахалагша милиционерээр томилогдоо.

Үнэн юумые тоб байса элирүүлжэ, шэнэ жаргалта байдалда эсэргүүсэгшэдтэй хайра гамгүйгөөр тэмсэдэг милиционер Очироной «хатуу гарые» мэдэһэн ангиин дайсад тэрэниие заатагүй «зайлуулхые» оролдодог, агнадаг, занадагшье болоо һэн. Теэд энээгээр тэрэниие айлгаха аалши. Гомбожаб Дылгырович арадай дайсадые хайра гамгүйгөөр мүрдэһөөр лэ ябаа. Шэнэ байдалай түлөө тэмсэгшэдэй зориг эрмэлзэлэй хэды ехэшье һаа, дайсанай хоро шарань барагдашагүй байгаа бшуу. Тэдэнэй табиһан үхэлтэ һомон Гомбожаб Дылгыровичые тэрэ зунай харанхы һүни Дархита тосхонһоо холо бэшэ талын харгыда тудаа.

Дүлэтэ коммунистые иигэжэ харата муухайгаар алахадаа, шэнэ байдал тээшэ эрмэлзэһэн үгытэй зониие айлган һүрдөөхэбди гэжэ ангиин дайсад найдаһан байгаа. Комсомолшууд, нютагаархиниинь хайрата нүхэрөө һүүлшынь замда үдэшэхэдөө, тэрэнэй тэмсэжэ унаһан хэрэгые эсэстэнь хүргэхэбди гэжэ батаар тангариглаа һэн. Гомбожаб Дылгыровичэй һуурида хэдэн арбаад залуушуул жагсаа.

Мүнөө, Ленинскэ комсомолой 53-дахи жэлэй ойн баярые тэмдэглэжэ байхадаа, шэнэ үеын комсомолшууд энэ жаргалта мүнөөдэрэй түлөө тэмсэн унаһан аха нүхэдэйнгөө нангин дурасхаалда һүгэдэнэ ха юм.

Р. ШИРАБОН,
тусхайта пенсионер, хорёод онуудай комсомолец.
Загарайн аймаг.

Зинаида Алексеевна Бадарханова Хурамхаанай аймагай Һахалиин дунда һургуулида һуралсалай таһагые даагшаар хүдэлдэг юм. Энэрхы дулаан сэдьхэлтэй залуу багша үхибүүдтэ эрдэм мэдэрэл олгохоһоо гадна, үдэшэндөө Ленинэй зохёол шудалалгын теоретическэ семинар үнгэргэдэг. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг семинарта 14 хүн һуралсана. Зинаида Алексеевна дүрбэдэхи жэлээ пропагандистаар ажаллажа байнхай.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

Соёлой хоёр жэлэй добтолго

ЗАХААМИНАЙХИД ЗОРИЛГОЁО ТАБИБА

Олон дабхар гэр байрануудтай Закаменск хотоор, мүн хүдөө тосхонуудаар ябахада, арад зоной байра байдалай түргэнөөр һайжаржа байһаниинь элитээр харагдадаг.

Ехэ барилгын хэгдэһэниинь мэдэрэгдэбэшье, олонхи тосхонуудта гурим багатайгаар, бодомжогүйгөөр, холын хараа түсэбгүйгөөр барилга хэдэг байһаниинь баһал элирнэ. Жэшээлхэдэ, үйлсэ таладаа хуушан муухан гэр байгаад, саанань шэнэ гэр баригдашаһан байха. Колхозник гү, али совхозой хүдэлмэришэн шэнэ гэр барихадаа хуушан гэрээ задалжа, һууридань гэр барингүй, амараа хараад, үндэр һайхан шэнэ гэрээ саана, далда газарта бодхоодог байна. Тиигээд наана байһан гэрынь үлүү гэр, али амбаар болоод үлэжэ, үйлсые шэмэглэхэгүй, юрэнхыдөө тосхоной түхэл, нюур шарайе гутаажа байха юм. Мүн зарим айл үйлсэ талаяа зохидоор харшалһан, нүгөө зариман хорёолһон байха. Зарим ушарта гоё һайхан байшантай зэргэлээд, үйһэ, холтоһоор ойролгодоһон хуушан буряад урсахануудшье һуужа байдаг.

Зарим ушарта культурно-ажаһуудалай болон үйлэдбэриин гэр байрануудые проектгүйгөөр гү, проектые хазагайруулжа бариха баримтанууд үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, «Красный Октябрь» колхоздо 10-аад жэлэй саана соёлой шэнэ байшан проектгүйгөөр баригдаад, мүнөө болоходо шэнээр бариха хэрэг гараа.

Эдэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, хүдөө тосхонуудта шэнэ барилганууд түсэб, гуримгүйгөөр бодхоогдоно, энэ хэрэгтэ сомоной Соведүүд эдэбхитэйгээр хамааралсанагүй.

Һая Захааминай ажалшадай депутадуудай аймагай Совет энэ асуудалые хаража үзөөд, тусхай шиидхэбэри гаргажа, аймаг дотороо соёл культурые саашадань хүгжөөхэ, Закаменск хото, хүдэлмэришэдэй поселогууд болон хүдөө тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, элдэб модо, сэсэрлиг тарижа ногооруулха талаар хоёр жэлэй добтолгодо оролсохо тухай соносхоо. Тиигэхэ зуураа хоёр жэлэй туршада бүтээгдэхэ гол хүдэлмэринүүдэй тусхай хэмжээ ябуулгануудай үндэһөөр Закаменск хотодо олон үйлсэнүүд асфальтаар хушагдаха, тротуарнууд хэгдэхэ, сэсэрлигүүд таригдаха, соёлой ордоной дэргэдэхи талмай шэмэглэгдэхэ, хэдэ хэдэн шэнэ гэр байранууд ашаглалгада оруулагдаха. Хүдөө тосхонуудта соёлой ордоной шэнэ байшангууд, һургуули, интернат, хүүгэдэй саад, ясли, спортын зал, гостиницын, библиотекын, медицинскэ пунктын гэр байшангууд олоороо баригдахаар хараалагдана. Тусхайлбал, соёлой ордоной шэнэ шулуун байшангууд Михайловка, Дүтэлүүр, Санага, Үлэгшэн тосхонуудта ашаглалгада оруулагдаха гү, али барижа эхилэгдэхэ байна.

Һая КПСС-эй Центральна Комитет болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет хүдөө тосхонуудта хэгдэдэг барилгые улам саашадань хүгжөөхэ тусхай асуудалаар тусхай тогтоол баталан абаа. Энэ тогтоолтой зохилдуулан, хүдөө тосхонуудта хэгдэжэ байһан, хэгдэхэ барилгануудые гуримшуулха, нарин хиналтада абаха гэжэ Соведэй шиидхэбэри дотор онсолон заагдана.

Соносхогдоһон соёл культурые хүгжөөхэ хоёр жэлэй добтолгые ударидажа, хүтэлбэрилжэ байха тусхай штаб аймгүйсэдкомой дэргэдэ бии болгогдоо.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ,
манай корреспондент.

ЗАЛУУ УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ КОНФЕРЕНЦИИЕ УГТУУЛАН

ХҮҮГЭДЭЙ СЭДЬХЭЛЫЕ ХЭН ЭЗЭЛХЭБ?

Һүүлэй жэлнүүдтэ буряад һургуулинуудта түрэлхи хэлэ, литература заалга һайжараа. Энэньшье багшанарай ажалай үрэ дүн бэзэ. Хүүгэдые түрэлхи хэлэнэй баялигтай, литературын һонирхолто зохёолнуудтай танилсуулха гээшэ шухалын шухала хэрэг.

Түрэлхи хэлэ ба литература заалгые улам саашадань һайжаруулха хэрэг эдэбхитэйгээр ябуулагдана. Байгша оной хабар уран зохёолшо Х. Н. Намсараевай түрэһэн тоонто нютаг Эдэрмэгтэ гурбан аймагай (Хэжэнгэ, Хори, Яруна) һургуулинуудай түрэлхи хэлэнэй багшанарай зүблөөн үнгэргэгдөө. Зүблөөн аша туһатай, һонирхолтойгоор үнгэрөө. Минии һанахада, залуу багшанарта тэрэ зүблөөн ехэхэн туһаламжа үзүүлээ гээшэ ха. Ахамад багшанарай өөһэдынгөө ажал хэрэг тухай, баян дүй дүршэлөө хубаалдан, бидэнэртэй хани халуунаар хөөрэлдэн байхадань, ехэл һонирхолтой байгаа һэн.

Мүнөө сагта түрэлхи хэлэ, литература эрхимээр заажа, һайн хэшээл үнгэргэхын тула арга боломжонууд яһала бии. Һүүлэй үедэ багшанарта туһаламжа болгогдоһон методическа элдэб литература олоор гаргагдана. Мүн баһа һаяшагай һургуулинуудта фонохрестоматинууд элбэгээр гаргагдажа, буряад уран шүлэгүүдые, прозоһоо хэһэгүүдые шагнаха аргатай болообди. Энэ ехэл һайн гээшэ.

Байгша оной октябриин 20-доо үнгэргэгдэхэеэ байгаа залуу уран зохёолшодой конференци дээрэ эдир уншагшадтаа ямар шэнэ зохёолнуудые бэлэглэхэ тухай хөөрэлдөөн гараха бээзэ.

Хүүгэд гэээшэмнай буряад литературынгаа шэнэ зохёолнуудай хэблэлһээ гарахыень хүлеэжэ ядан байдаг зон гэхэдэ, алдуу болохогүй. Илангаяа һайнаар һурадаг, номдо дуратай хүүгэд библиотекын номуудые барагсаан уншажархиһан, хажуугаарнь ород зохёолнуудта «аһашанхай» байха. Эдэнэрнай хэр зэргэ зохёол ойлгожо, өөртөө туһатай юумыень о н с о л о н хадуужа абаа хаб гэээд асуухадашни, яһалахан томоотойгоор зохёолой удха хөөрэжэ үгэхэ. Иигээд байхада, классһаа гадуур хүүгэдэй уншаха уран һайханай, тэдэндэ ойлгосотой номуудые олоор хэблэн гаргаха саг ерээд байна. Эндэ хүүгэдэй уншамаар уран зохёолой номууд тухай хэлэгдэхые хүсэгдэнэ.

Илангаяа һүүлэй жэлнүүдтэ Буряадаймнай уран зохёолшод хүүгэдтэ зорюулжа номуудые яһала олоор хэблүүлэн гаргадаг болоо. Энэнь ехэл һайшаалтай, баясамаар. Һүүлэй үедэ хүүгэдтэ зорюулжа бэшэдэг уран зохёолшодшье олошороо. Нэгэ үедэ бэлигтэй поэдүүд Шираб Нимбуев, Цырен-Базар Бадмаев, Данри Хилтухин, онтохошон ба үльгэршэн Аполлон Шадаев гэгшэд зохёолнуудаараа хүүгэдэй сэдьхэл зүрхэ буляан, хүүгэдэй уран зохёолшод гэжэ олониитэдэ нэрлүүлэн ябаа. Мүнөө үеые абаад үзэхэдэ, шэнэ үеын гэхэ гү, али залуу уран зохёолшод хүүгэдые элдэб зохёолнуудаараа һонирхуулдаг болоожо байна. Эдэ нүхэднай хүүгэдэй ухаан бодолые яһала оножо, һонирхолтой зохёолнуудые эдир уншагшадтаа бэлэглэнэ.

Хүүгэдэй уран зохёолшодой тоодо залуу һүрэгһөө гэхэдэ, М. Осодоев, Г. Доржиева, Ц. Доржиев, Ж. Зимин, Н. Цынгуев ороно. Эдэ нүхэднай 1—2, зариманиинь 3—4 ном хэблүүлэнхэй. Буряад хэлэ ба литературын багша Ж. Зиминэй «Шатаршад» гэһэн бишыхан номые 1970 ондо Буряадай номой хэблэл барлажа гаргаа. Энээхэн ном бага наһатай һургуулиин хүүгэдтэ зорюулагдаа. Минии һанахада, шүлэгүүдэй тус суглуулбарида яһала тоб гэмэхэн, хүмүүжүүлхы удхааршье баян, хэлээрээшье ойлгосотой шүлэгүүд оруулагданхай. Суглуулбариһаа «Март» гэжэ шүлэг хаража үзээ.

Хүндөөр гэшхэхэдэнь,
Хүнгэрэг сүмэрнэ,
Дулаанаар амилхадань,
Дуһалнууд мэлмэрнэ.
Үбэлэй дэгэлые
Ударжа эхилбэ,
Хада добонууд
Харлажа үзэгдэбэ...

Эдээхэн бадагууд хабарай эхилһые, уһа саһанай унаһые ямар тодоор хүүгэдтэ ойлгуулнаб! Поэт эндэ хабарай яажа ерэдэгые зураглан харуулжархёо. Тус шүлэгые бага наһанай хүүгэд «амтархан» уншаха ёһотой.

Буряад арадаймнай аман зохёол айхабтар баян, тэрэнэй жасада удхааршье һайн онтохонууд, үльгэрнүүд бии ха юм. Зай, эдэ аман зохёолоймнай дээжэ —онтохонууд номой хэблэлээр хэр зэргэ гаргагданаб? Аман зохёолой дээжые хэд уран зохёолшод мүлижэ, заһажа байгаад суглуулнаб?

А. И. Шадаев онтохо эдэбхитэйгээр суглуулдаг, толилдог уран зохёолшо байгаа. Тэрэнэй суглуулһан «Алтан үндэгэн», «Гургалдайн гурбан сэсэн» гэһэн онтохонуудай номуудые хүүгэд хуудаһанайнь набта һанги болотор ирасагаан, дабтан һонирхожо уншадаг. А. И. Шадаев хүүгэдэй ухаан бодолдо зохидоор тааруулжа онтохонуудаа жэнхэни буряад хэлэнэй аялгаар мүлин заһадаг бэлигтэй уран зохёолшодой нэгэн байһан гэжэ баталмаар.

Хүүгэдэй уншамаар онтохониие хэблэдэг байха тухай залуу уран зохёолшодой ехэ хуралдаан дээрэ шүүмжэлэн хөөрэлдэхэ бээзэ.

Хүүгэдэй литература прозын талаар ехэ гээгдэнги байна. Али хүүгэдэй һонирхомоор томо зохёол прозоор бэшэхэ шадалтай зохёолшод үшөө ургаадүй гээшэ гү? Тиимэ бэшэхэн ааб даа. Энэ ехэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха уран зохёолшод бии болонхой. Һүүлэй үедэ хүүгэдэй прозо дээрэ М. Осодоев, Ц-Б. Бадмаев, Г. Чимитов болон бусад эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ захалаа. Һаяхан «Байгал» журналда Б. Мунгоновой «Хара һалхин» гэжэ хүүгэдэй уншамаар һонирхолтой тууужа хэблэгдээ. Энэ тууужые манай хүүгэд һонирхон уншаа. М. Осодоевой хэблүүлһэн «Аша хүбүүнэй бэлэг» гэһэн рассказуудай бишыхан суглуулбари хүүгэдые баярлуулаа бэлэй. Суглуулбари дотор һонирхолтой, удхааршье һ а й н рассказууд оруулагданхай. М. Осодоев—залуу уран зохёолшо. Минии һанахада, энэ нүхэрнай яһалал бэлигтэй, хүүгэдэй ухаан бодолой түлхюур мэдэхэ, һүбэлгэн хүн гэээшэ ха гэжэ баталмаар.

Мүнөө сагта илангаяа залуу үеын хүбүүд, басагадые коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ гээшэ олониитын харюусалгатай хэрэг. Тиимэ болохолоороо, уран зохёолшодой харюусалгашье тон ехэ. Дэлхэй дээрэ хоёр ондоо үзэл бодолой тэмсэлэй хурсадаад байхада, бидэ хүүгэдэйнгээ сэдьхэлые «һула табиһан һур» шэнгеэр орхихо бэшэ ха юмбибди!

Залуу бэшэгшэдэй ехэ хуралдаан дээрэ хүүгэдые алишье талаһаань хүмүүжүүлхээр зохёолнуудые олошоруулха тухай ехэл хөөрэлдөөн гараха ёһотой.

Мүнөө Буряад орондо залуу уран зохёолшод олошоронги. Бэлигтэй, хүүгэдтэ зохёолоо зорюулха уран зохёолшод бии. Зүгтөө ехэнхи уран зохёолшоднай һургуулиин ажабайдал, хүүгэдэй эрмэлзэл, сэдьхэлэй бодол харуулһан тобоймо образуудые гаргажа, эдир уншагшадаа баясуулнагүй.

Б. Абидуев аяар хорёод-гушаад онуудта ямар гоё, үнэншэмэ образуудые зураглан, хүүгэдые баясуулдаг гээшэ һэм. Тэрэнэй бэшэһэн «Эреэн гүрөөһэ эмээллэгшэ», «Тэхэ бабанын түүхэ» болон бусад шүлэглэмэл зохёолнуудынь мүнөөшье хүрэтэр һониёо буураагүй, хүүгэдэй хужарлан уншадаг номууд байһан зандаа. Мүнөө үеын һургуулиин байдал тобойсо харуулжа, хүүгэдые хүмүүжүүлхэ ёһотойбди.

В. ЧИМИТОВ,
Чисаанын дунда һургуулиин буряад хэлэ, литературын багша.
Хэжэнгын аймаг.

ХИЛЫН САДАҺАА
ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

Л. СВОБОДЫН ҮГЭ

ПРАГА. (ТАСС). «Уласхоорондын түгшүүрилтэ байдалые һуларуулха, буу зэбсэг хуряаха зорилготойгоор Советскэ Союз болон бусад социалис гүрэнүүдтэй хамта али бүхы арга боломжоёо хэрэглэнэбди»,—гэжэ Чехословакиин сэрэгэй дээдэ һургуулинуудые дүүргэгшэдэй хүндэлэлдэ зорюулагдажа Пражска градта октябриин 7-до болоһон уулзалга дээрэ КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй Президент, армиин генерал Л. Свобода мэдүүлбэ.

КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак, ЧССР-эй правительствын Т ү р ү ү л э г ш э Л. Штроугал, Чехословакиин парти, правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд уулзалгада байгаа.

Атомна зэбсэг хуряаха тухай асуудал шиидхэхэ ядерна табан гүрэнэй конференци зарлаха тухай Советскэ Союзай үүсхэлые дэмжэнэбди гэжэ ЧССР-эй Президент хэлэбэ.

Советскэ Союз хадаа манай эрхэ сүлөөтэй, бэеэ даанхай, аюулгүй байлгын найдамтай тулгуури болоно гэжэ Л. Свобода тэмдэглээ. Советскэ Союзтай бата бэхи харилсаа холбоо байгуулга —манай экономикын, эрдэм ба техникын, манай общественн мүнөө үеын бүхы хүгжэлтын гол эрхэ нүхэсэл болоно гэбэ.

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай патриодууд американ-сайгон сэрэгшэдтэ эсэргүү тэмсэлдээ шэнэ амжалта т у й л а н а. ВИА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, арадай зэбсэгтэ хүсэнүүд октябриин түрүүшын хоёр үдэр Куангчи провинцида дайсадай 90 гаран солдадуудые үгы хээ. Тэрээнһээ урда тээ, сентябриин 28-да, Ратьзя провинцида байһан сайгон сэрэгүүдэй нэгэ постые бута сохёо һэн. Мүн сентябриин 23, 24-нэй үдэрнүүдтэ

ПАТРИОДУУДАЙ СОХИЛТОНУУД

Биньтуи провинцида американ-сайгон сэрэгүүдэй 50 гаран солдат, офицернүүд хүлһөө буулгагдаа.

Кхмерскэ информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, сентябриин 23—25-най үдэрнүүдтэ Камбоджын патриодууд ороной хэдэн провинцида нэгэн доро хэдэн шанга сохилтонуудые хэһэн байна.

СОВЕТ ОРОНДО ХАРША ЯБУУЛГА БУРУУШААНА

БАГДАД. (ТАСС). Совет орондо эсэргүүгээр Англиин засагаархидай үүдхэһэн хархис ябуулгые Ирагай «Ат-Талиа» газетэ эрид буруушаана. Лондонойхид араб оронуудта ябуулдаг һүйдхэлэйнгөө ябуулгые энэ кампаниин туһаламжаар дэлхэйн олониитэһээ далдалха һэдэлгэ гаргана гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ. «Англи оройдоо хоёр һарын урда тээ Ирагай правительствада эсэргүү хорото үгэсэлгэ үүдхээ һэн. Дипломадуудай баг нэмэриһэн английскэ шпионуудай тэрэ үгэсэлгэдэ хабаадаһаниинь элирүүлэгдээ. Элдэб мэхэ гохо гаргабашье һаань, Дүтын Зүүн зүгтэ Англиин империалистнуудай хэдэн арбаад жэлэй турша соо хэжэ байгаа хорото ябуулгануудынь мэдээжэ» гэжэ «Ат-Талиа» бэшэнэ.

Советскэ Союз тушаа консервативна правительствын баримталдаг харша ябуулгын удхань эли: Англи уласхоорондын байдалые муудхааха һэдэлгэ гаргана гэжэ тус газетэ түгэсхэл дотороо тэмдэглэбэ.

БЕЙРУТ. (ТАСС). Ливанай «Аш-Шааб» газетэ «Консерваторнуудай парти хүйтэн дай һэргээхэ түсэбтэй» гэһэн гаршаг доро тусхай статья тунхаглахадаа, Совет орондо харша ябуулгын Англида үүдхэгдэһэн ушар шалтагааниие элишэлбэ.

АВСТРАЛИИН СЭРЭГҮҮД НЮТАГАА БУСАХАНЬ

ЛОНДОН. (ТАСС). Австрали өөһэдынгөө сэрэгүүдые Урда Вьетнамһаа гаргажа эхилбэ. Вьетнамда эсэргүү ээрхэг түримхэй американ сэрэгүүдэй хорото ябуулганууддта Австралиин сэрэгүүдэй хабаадалгые болюулха тухай олониитын эрилтэ доро энэ ороной правительство өөһэдынгөө сэрэгүүдые байгша оной һүүл болотор Урда Вьетнамһаа гаргаха тухай шиидхэбэри абаа һэн. Рейтер агентствын Сайгонһоо дамжуулһанай ёһоор, октябриин 7-ной үдэр Австралиин сэрэгүүдэй түрүүшын батальон «Сидней» гэжэ онгосоор Урда Вьетнамһаа Австралия бусаба.

Анджела Дэвисэй хэрэгые харалга һэргээгдэбэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Сан-Рафелдэ Анджела Дэвисэй «хэрэгые» харалга һэргээгдээ. Сүүдыень Сан-Францискада үнгэргэхэ гэһэн американ эрэлхэг зоригто коммунистын адвокадуудай эрилтэ эндэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байна.

Сан-Рафелдэхи хархис оршон байдал, ехэ жюрин гэшүүдые томилходоо үндэһэ яһанай илгаа гаргаһан, гар даалгаар сүлөөлэгдэхэ эрхэһээнь Анджела Дэвисые хаһаһан ябадал—эдэ бүгэдэ хадаа Сан-Рафелдэ Анджелые үнэн зүбөөр сүүдлэжэ шадахагүй байһыень гэршэлнэ гэжэ А. Дэвисэй адвокадууд мэдүүлбэ.

ГЕНЕРАЛЬНА АССАМБЛЕЙН СЕССИ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Генеральна Ассамблейн пленарна заседани дээрэ Египедэй Араб Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Махмуд Риад октябриин 6-да үгэ хэлээ. Израилиин ээрхэг түримхэй ябуулганууд үргэлжэлһөөр гэжэ Махмуд Риад тэмдэглээд, олон тоото баримтануудые дурдаа. Израилиин засагаархид Дүтын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон байдалые политическэ талаарнь гуримшуулха хүсэлгүй гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглэбэ.

Хэды тиигэбэшье һаань, Египедэй арад зон Израилиин урда доро дохихогүй, газар нютагуудаа сүлөөлхын түлөө хэдышье болотор тэмсэхээр бэлэн гэжэ мэдүүлээ. Дүтын Зүүн зүгтэ тохёолдоһон байдал гуримшуулха хэрэгые үгөөрөө дэмжэдэг аад, үнэндөө Израильда сэрэгэй, экономическа туһаламжа үзүүлжэ байдаг Холбоото Штадуудай политикые Египедэй гадаадын хэрэгүүдэй министр шүүмжэлбэ.

Дүтын Зүүн зүгтэ дайнай дахинаа удэлгэ зайсуулха хэмжээ ябуулгануудые Аюулгүйн Соведэй хараалаа һаань, Египет дэмжэхэ байха гэжэ Махмуд Риад мэдүүлээ.

Буу зэбсэг хуряалгын асуудал зүбшэхэ бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай үүсхэлые Румыни бүрин дэмжэнэ,—гэжэ Румыниин гадаадын хэрэгүүдэй министр Корнелиу Мэнеску мэдүүлбэ. Аюулгүйн, харилсаа холбооной асуудалаар бүхэевропын зүблөө зарлаха һанамжые дэмжэхэ зуураа энэ зүблөөндэ бэлэдхэл болгон даб дээрэхи уулзалгануудые эмхидхэбэл ашатай байха һэн гэжэ Румыниин гадаадын хэрэгүүдэй министр һанамжалаа. Юуб гэхэдэ, эдэ уулзалганууд зүблөө зарлалгын эхин алхамууд болохо байна бшуу.

Аюулгүйн, харилсаа холбооной асуудалаар бүхэевропын зүблөө тон һаяар зарлаха шухала гэжэ Италиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Альдо Моро тэмдэглээ.

Ядерна дайнай һүжэрэлгын аюулые бага болгохо тухай хэлсээндэ СССР США хоёрой түлөөлэгшэдэй гараа табиһан ушарые А. Моро һайшаана. Тэрэшэлэн буу зэбсэг хуряалгаар бүхэдэлхэйн конференци зарлаха тухай Советскэ правительствын үүсхэлые дэмжэжэ байһанаа элирүүлбэ.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- *Монгол поэдэй шүлэгүүд.*
- Буряадай Композиторнуудай холбоондо.
- Шог мүрнүүд, фельетон.

АЛЬГА ТАШАЛГА ЗАМХААГҮЙ

Буряадай гүрэнэй Ленинэй орденто оперо болон баледэй театрай хүшэгэ нээгдэбэ. Түрүүшын зүжэг — «Энхэ Булад баатар» гэһэн оперо. Иигэжэ Улаан-Үдымнай харагшад театрай коллективэй бэлдэһэн шэнэ шэнэ зүжэгүүдые хаража баясахань.

Энээнииэ дурдаха зуураа, театрай коллективэй ондоо хото городуудаар айлшалһан тухайнь хэлэнгүй гаража болохогүй байна. Энэ талаар хэдэн баримтануудые дурдая.

Оперо болон баледэй театраймнай коллектив Эрхүү, Томск, Братск хотонуудаар ябажа, хорин зохёол (13 оперо, 7 балет) ажалшадта харуулһан байна. Иигэжэ манай артистнууд 87 зүжэг, 149 концерт үгэбэ. Эдэ зүжэгүүдые 75 мянганһаа дээшэ хүн хараа.

Хаанашье ябахадань, манай артистнуудые хүн зон баяртайгаар угтаа. Табиһан лэ концерт, зүжэг бүхэндэнь зал соо шэхэмэ харагшад суглардаг байба. Тэдэнэр иигэжэ хэлсэнэ:

— Буряад ороной артистнар суута композиторнуудай зохёолнуудые табижа, бэлиг шадабарингаа нилээд үндэр ехэ байһаниие харуулна. Иимэ бэлигтэй, уран бэрхэ хүнүүдэй наадаһан зүжэг бүхэниие ходо харажал баймаар.

СССР-эй арадай артистнууд Л. Сахьянова, Л. Линховоин, РСФСР-эй арадай артист П. Абашеев, Туркменскэ ССР-эй габьяата артистка И. Кузьмина, Буряадай АССР-эй арадай артистнар С. Раднаев, В. Буруев, Буряадай АССР-эй габьяата артистнар К. Базарсадаев, К. Иванова, Б. Васильев, А. Сыдыкбаев, Глинкын нэрэмжэтэ конкурсын лауреат Д. Дашиев, артистнууд Ю. Данилова, К. Жатнуева, О. Короткова, Е. Самбуева, Ю. Муруев болон бусадай наадые харагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтадаг байба.

Эдэ городуудаар театрай айлшалгын үедэ нэгэшье зүжэгэй һэлгэгдээгүй, хойшолуулагдаагүй байһаниинь тон һайшаалтай. Театрай олон артистнууд КПСС-эй Томскын, Эрхүүгэй, Братскын горкомуудай Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа. Тиихэдэ эдэ городууд, областьнуудай газетэнүүдтэ Буряадай оперо болон театрай коллективэй табиһан зүжэг, концертнүүд тухай рецензи, һанамжа, статьянууд толилогдоо.

Эрхүүдэ гарадаг «Восточно-Сибирская правда» газетэ иигэжэ бэшэнэ: «Эрхүүгэйхид дэмы хүлеэгээгүй байна. Манай хүршэнэрэй артистнууд бэлиг шадабари, уран арга, наадалгынгаа талаар айхабтар ехэ ургаад байна. Зүжэгүүдыень хаража ехэл баясаабди».

Тиихэдэ «Красное знамя» гэһэн Томскын газетэ дээрэ дурдагдаһан эдэ үгэнүүдые дэмжэнэ: «Театрай коллективэй хүгжэмтэ, хатарай уран шадабариин нилээд үндэр байһаниинь бидэниие баясуулна. Ёһотой һайн оркестр, сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмэ балет. Эдэ бүгэдэ юун тухай хэлэнэб гэхэдэ. Буряадай оперо, баледэй коллектив зохёохы ажалаа үндэр хэмжээндэ ябуулжа, репертуараа айхабтар баян, онсо илгарма болгоһон байна бшуу».

Театрай табиһан зүжэгүүд тушаа олон рецензи, һанамжанууд газетэнүүдтэ толилогдоһон. Жэшээлхэдэ, «Спартак» гэһэн баледые табихадаа, балетмейстер Алла Батубаева ехэл илалта туйлаа («Восточно-Сибирская правда» газетэ»).

Саашань «Красное знамя» (Томск) газетэ иигэжэ нэмэнэ: «Буряадай оперо болон баледэй артистнуудтай уулзалга хадаа бидэнэй ехэ һайндэр болоо. Буряадай артистнууд, хүгжэмшэд совет оперын искусствада ехэхэн хубитаяа оруулжа байна». Тиихэдэ СССР-эй артистка Л. Сахьяновагай хатарые, СССР-эй арадай артист Л. Линховоиной дуулаһан аринуудые хүн зон зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэн хараа, шагнаа гэжэ Эрхүү городто гарадаг «Советская молодежь» гэһэн газетэ магтан бэшэнэ.

Газетэнүүдтэ гараһан рецензинүүдтэ булта магтаал байгаа бэшэ юм ааб даа. Театрай артистнуудай нааданда үзэгдэһэн зарим дутуу дунданууд заагдаһан байна.

Тэдэ хотонуудаар айлшалжа ябахадаа, манай театрай коллектив Бизе-Щедринагай «Кармен—сюитэ», Минкусай «Пахита» гэһэн баледүүдые бэлдэжэ эхилээ. Мүнөө тэдэнээ Улаан-Үдынгөө ажалшадта харуулха юм.

Иигэжэ Буряадай гүрэнэй Ленинэй орденто оперо болон баледэй театрай коллектив урагшатай һайнаар хүршэ областьнуудай хото городуудаар ябажа ерээ.

Мүнөө шэнэ сезон эхилээд байна. Энэ үедэнь һайн һайхан амжалтануудые артистнуудтаа хүсэе!

О. КУНИЦЫН,
хүгжэм шэнжэлэгшэ.

Бугын дуу шагнахаяа
Буужа ябашоо ээзэниинь.
Хазаартал мориниинь сэсэн,
Хабсагайн оройдо хүлеэһээр.
Хоёр шэхэеэ һүрмылгэн,
Холо руу доошоо шэртэнэ.
Хонгёо сууряа шагнаархан,
Ходол һэргэг зогсоно.
Ябаһаар ябаһаар ээзэниинь
Ямархан олзотой ерэгшэ ааб?
Бууралтайтаяа хоюулан баяртай
Буужа ошохонь эндэһээ.

Д. ДУГАРОВАЙ фото.

БУРЯАД ОРОНДО ДУУГАА ЗОРЮУЛБА

Монгол ороной хүүгэдтэ олон шүлэг, зохёолнуудаа бэлэглэһэн мэдээжэ поэт Д. Соднomдорж Буряад орондо айлшалжа байха үедөө Яруунаар ябаһан байгаа. Тиихэдээ хэдэн шүлэг бэшэһэн юм. Мүнөө тэдэнэйнь нэгые уншагшадай анхаралда дурадхаха зуураа, Д. Содномдорж Москвада А. М. Горькиин нэрэмжэтэ литинститутдай уран зохёолой дээдэ курсда һурахаяа мүнөө жэлдэ ошоо гэжэ дуулгаха байнабди.

Д. СОДНОМДОРЖ

ЯРУУНЫН ОГТОРГОЙ ДОРО

Яруунa нютаг ошожо үзэхэеэ,
Ямар илалта туйлаһыень
мэдэхэеэ
Яраһан сэдьхэлээр зүдхэн
тэгүүлжэ,
Ядаралаа мартан, аласые зорёо
һэм.
Намайе тэндэ хэн хүлеэжэ,
Найр бэлдэн угтахаа байнаб?
Нэгэшье хүниие таниха бэшэ
аад,
Нэтэрэн юундэ яараа хүнбиб?
Эжы, абамниш эндэхидүүл
бэшэ,
Эгэшэ, ахамниш һуугаа бэшэ,
Анда нүхэрни урһан бэшэ,
Амраг хүүхэн ушарһан бэшэ.
Урдандаа ходо айлшалдаг
байгаагүйб,
Уһыень уужа, ёһыень
даагаагүйб —
Энэ нютагта юунэй түлөө
Эршэтэ дуугаа дуулан
зорилойб?
Аглаг тэнюун энэ нютагта
Амарые айладхаад бусаха гээб.
Үдэ мүрэнэй уһанһаа амталан,
Үетэн нүхэдтэй танилсаха гээб.
Баян гэгдэһэн колхозой
амжалтые
Баясан, урмашан гайхахаа
ерээб.
Нүхэсэлдэ дуратай улад
зонойнь
Нюдэнэй зөөлэнһөө уярхаа
ерээб.
Хатан буурал хүгшэд,
үбгэдтэйнь
Хадаг дэлгэн золгохо гээ һэм.
Харахан гэзэгэтэй залуу
басагантай
Харша түшэн зогсохо гээ һэм.
Буряад зоной һайхан заншалые
Буруу бэшээр бэедээ абахам,
Бусажа ошоходоо Монгол
орондоо,
Баярта дурасхал болгон
абаашахам.
Атар ногоото Эгэтые үзэлэйб,
Арьбанта хүлэгэйнь хурданиие
мэдээб.
Арад зонтойнь золгон
уулзалайб,
Аяг зантайнь һайханиие
мэдэрээб.
Ажалайнь бүтээсэ ехэтэйе
ажаглааб,
Абарга шадалта нэгэдэл харааб.
Юу һанаһанаа, юундэ
зориһоноо,
Юу хүсэһэнөө бэелүүлжэ
бусахам.
Яруунa нютагай тэнгэри доро
Ябаад ошохоо ерэһэн дуушанби.
Сэдьхэлһээ бурьялһан энээхэн
шүлэгөө
Сэржэм болгон үргэжэ байнаб.

Ц. ДОНДОГОИ
буряадшалба.

Буряадай Композиторнуудай холбоон[до]

ШЭНЭ ХҮСЭ[...] НЭМЭЭ!

Буряадай Композиторнуудай холбоон хоёр шэнэ г[...] шүүдтэй болобо. Залуу композиторнууд Анатолий Ан[д]реев Гур Дашипылов хоёр СССР-эй Композиторнуу[дай] холбооной гэшүүдээр баталагдан абтаба гэһэн мэдээ[...] һаяхан Москваһаа ерэбэ.

Залуу композитор Анатолий Андреев 1970 ондо М[у]соргскиин нэрэмжэтэ Ураалай гүрэнэй консерватори[...] профессорэй уялгые дүүргэгшэ Б. И. Гибалинай класс[...] дүүргэжэ гараһан юм. Нүхэр Андреев консерватор[и] һуража байха үедөө нилээд олон зохёол бэшэжэ үр[...] Жэшээнь, Аполлон Тороевой үгэ дээрэ «Ленин баги[...] гэһэн вокально-симфоническа үльгэр бэшээ юм. Ти[и]хэдэ залуу композиторай симфоническа поэмэ, квар[...] поэт Ким Ильинэй үгэ дээрэ бэшэгдэһэн «Би коммун[ист] би» гэһэн дуун 1970 оной февраль һарада Москва хот[о] үнгэрһэн буряад хүгжэмэй үдэшэнүүд дээрэ гүйсэд[...] дэжэ, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн юм.

Анатолий Андреев консерваториие дүүргэхэ үед[өө] «Шэдитэй хухы» гэһэн оперын акт өөрынгөө либретт[...] бэшээ һэн. Энэ зохёолыень гүрэнэй комисси ехэ һайш[...]жа, үндэр сэгнэлтэ үгөө.

Һүүлэй үедэ залуу композитор аша үрэтэйгөөр [...] дэлжэ байна. Фортепиано дээрэ гүйсэдхэхэ пьесэнүүд[...] хоорой дуунуудые бэшээ. Буряадай телевидениин бол[он] радио-дамжуулгын комитедэй буряад инструментнүү[д] оркестртэ гэжэ нилээд олон зохёол бүтээбэ. «Гра[ж]дайнай баатарнууд» гэһэн сюитыень илангаяа эндэ т[...] дэглэмээр. Энэ сюитэ сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмэ, дорю[...] огсомоор бэшэгдэнхэй.

Нүхэр Андреев республикынгаа тогтоогдоһоор 50 [...]лэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэжэ мүнөө [...] дээд, шэнэ балет бэшэжэ эхилэнхэй.

Залуу композитор Гур Дашипылов — ургажа яба[...] бэлиг шадабаритай хүн. Мүн энэмнай 1970 ондо Ур[аа]лай консерватори амжалтатайгаар дүүргээ. Тэрэнэй ди[п]ломно хүдэлмэри юун байгааб гэхэдэ, симфоническа ор[]кестртэ зорюулагдаһан баледэй сюитэ болоно. Энэ зо[]хёолынь гүрэнэй комиссиин үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө[...]

1967 ондо, Совет засагай тогтоогдоһоор 50 жэл[...] ойе тэмдэглэхын урда тээ, Бүхэроссин хоорой общес[тво] болон РСФСР-эй Композиторнуудай холбоон камер[...] хоорой эрхим дуунуудай конкурс соносхоһон юм. Г[ур] Дашипылов энэ конкурсдо хабаадажа, скрипкэ бол[он] фортепианын нэгэ хэһэгтэй соната бэшээ һэн. Энэнь ко[н]курсын гурбадахи шанда хүртэжэ, залуу композит[орой] зохёохы ажалай ехэ амжалта болоһон юм. Тиихэт[...] хамта, симфоническа оркестрэй гүйсэдхэхэ сона[...] «Еохор» гэһэн увертюрэ болон бусад зохёолнууд[...] магтамаар.

Гур Дашипылов дуу олоор бэшэнэ. Тэрэнэй зохё[...]һон дуунууд үргэн дорюун Буряад ороноор, Эрхүү, Аг[...] нютагуудаар таранхай.

Һүүлэй үедэ Гур Дашипылов «Мүнхэ Наран» гэһ[эн] балет (либреттэнь Ц. Шагжинай) бэшэжэ эхилэнхэй.

Иигэжэ манай Композиторнуудай холбоондо шэнэ хү[]сэн — бэлигтэй залуу хүбүүд нэмэн оробо ха юм.

С. МАНЖИГЕЕВ,
Буряадай Композиторнуудай холбооной правлени[ин] харюусалгата секретарь.

Ангуушадай хөөрөөнһөө

Шог мүрнүүд

1.

Урдань нэгэ ангуушан байһан юм гэдэг. Тиихэ сагта һүхэшье хомор үе һэн хаш. Тиигээд ангуушан хүн гээшэ һайн һүхэгүй һаа, үбэлэй сагта хүбшэ тайгада хүлдэжэ үхэшэнэ ааб даа.

Тэрэ ангуушан нэгэ хониёо үгэжэ, хитад наймаашанһаа американ түхэлэй сарба һүхэ худалдажа абаба ха. Тиигээд агнуурида, ой хүбшэдэ гараад ерэхэ бүхэндөө хүршэ айлнуудһаа иигэжэ асуудаг байба:

— Хүршэ хүбөөнэр, хүбшэ ойһоо холошье һууна гээшэт. Хэды тиибэшье, американ һүхын модо сабшахые дуулана ёһотойт.

Хүршэнэрынь бүтүү энеэлдээд, энэ ангуушанайнгаа һайрхууе һайн мэдэхэ һэн хойноо, һанааень амаруулдаг һэн хаш:

— Дуулаабди, дуулаабди. Шинии һүхын абяан һэн гү?

Тиихэдэнь ангуушан ехэл баясаха:

— Иимэ һүхэтэй хүн Шара талада байхагүй.

Нэгэтэ тэрэ ангуушан уруу дуруухан ойһоо бусаба. Хүршэнэрынь гайхалдаба:

— Юун болооб? Юун болооб?

Харин ангуушан урдаһаань иигэжэ хэлэбэ.

— Сарба һүхэ зүүһэн гүреоhэ харaа һаа бү буудаарайт.

Үнэн дээрээ юун болооб гэхэдэ, сарба һүхэдөө ехэ найдадаг ангуушанай нэгэ томо гэгшын гура буудажа унагаагаад, дээрэнь ерэжэ, бүһэнһөө һүхэбшээ мулталаад, һанаа амар зогсожо байтарнь, ооpгoтоһон гүреөһэн тэрд гээд, харайжа бодон гүйхэдөө, американ һүхыень һүхэбшэтэйнь эбэртээ үлгөөд арилшаһан гэхэ.

Тиигэжэ американ һүхын «алдар соло» дүүрэһэн юм.

2.

Нэгэ ангуушанай иимэ хөөрөөе шагнаһан хүнүүд энеэлдэдэг.

Эшээндэ оронгүйгөөр, тэнэшэһэн баабгайтай тэрэ ангуушан хүбшэ соо дайралдашоод, дээрээ ортожо, яахашье аргагүй болоходоо, сахюуртаяа дары түргэн һомолоод, бартахиие буудан гэхэдээ, шархатуулаад лэ һалаба ха.

Шархатаһан баабгайшье тэрьелшэбэ. Ангуушан нилээд удаан мүрыень мүшхэжэ, ой соогуур эсэтэрээ ябаба. Һүүлэй һүүлдэ нэгэ жалга соо ерэхэдэнь, түлеэндэ ерэһэн хүнэй шаргын мүртэ тэрэнь ороод, хүбшын заха тээшэ ябашаһан байба.

— Энэш иигэхэдээ энэ түлеэшэниие барижа эдихэеэ һанаа ха,—гэжэ һанаһан ангуушан бүри яаран, гүйдэлөөрөө шахуу мүрыень мүшхэбэ.

Нэгэ газарта ерэхэдэнь, тэрэ багай саһан хуу гэшхэгдэнхэй, шуһа нүжэ болошонхой харагдаба. Шалгаһаар, шэнжэлһээр байтар, хуу юумэн элирбэ. Шаргатай хүниинь голой харгыда орожо, баабгайнышье хүтэл тээшэ арилшаһан байба.

Ухаа мэдээ табиһан ангуушан шаргатай хүнэй мүр мүшхэн ерэхэдэнь, ойн захада морин зогсожо байба. Нэгэ хүн бүгдэгэшэн хажуудань байна. Дүтэлхэдэнь, ангуушанай хүршэ Бамбагаа бүхэ шулгархай хасараа саһаар үрэжэ байба. Юун болооб, яагааб гэхэдэнь, Бамбагаа бүхэ энеэхэ юм:

— Түлеэ үмхижэ байтарни, моримни үргөөд һалаагүйл. Гэдэргээ харахадам, нэгэ түглэгэр хара юумэ шэрэнгиин захада һуугаа бэлэй. Ямаан дахатай ямар хүниинь ерээд һууха юм гэжэ һанаад, модоёо сабшажал байтарни, араһаам баряад лэ буушоо. Эрьелдэн гэхэдэм, бузар томо баабгай хүл дээрээ бодошонхой, аманһаа шуһа гоожуулан байба. Бахархаһан минии һүхэеэ далайхатайм тэндэ шүдхэршни һалгай һабараараа һүхыем мулта хохёо. Дөөл, юрэдөө, хоюулан туршаха орообди. Гайтайл амитан байгаа. Угайд һаа һалгайгша. Шүдэ амаараа, һабараараа орохонь гайхалтай. Һайсал наншалдаад тараабди. Тэрэмни хүтэл тээшэ ошоно һэн. Хасараа һабардуулһан миниинь урман таһараад, түлеэгээшье ашангүй энэ ябанаб даа. Хасарайм хөрдохо гээшэнь. Һалгайбша байгаал хүйхэршни...

Д. ЦЫРЕНОВА.

Улаан-Үдэ.

ФЕЛЬЕТОН

ЗОНОЙ ЗӨӨРИ ҺУУЛИГШАД

Үдэшынгөө эдеэн дээрэ нүхэдтэйгөө хамта балгажархиһан хоёр зуун грамм хара архиһаа боложо һөөл зохидоор нойрсоһон Бадра Будаев дулаан унтариһаа яаралгүйхэн хобхоржо, һамганайнгаа шанаһан ууpагтал үдхэн шара сай ундархан гудамхяад, совхозойнгоо конторо тээшэ аалихан гэшхэлбэ. Бүхэли һүни манажа хоноһон зүүдэнииинь эжэлүүдгүй тэрэнэй толгойдо орожо, сэдьхэлыень хүдэлгэнэ хэбэртэй, байд гээд лэ томоотой янзаар хоолойгоо заһасагаагаад: «Байза, үхэһэн шүдхэршни, ямар юумэн һанаандам ороно гээшэб?! Һэ, барагтайл юм бэзэ. Үнэхөөрөөшье Даба Бадмаевичай үдэшэ хэлэгшэнь зүйтэйл ха. Эрын зэргэ боложо боргожоһон эдирхэг одхонойнгоо нэрэ дээрэ нэгэ хэдыхэнэй наряд бэшүүлжэрхёо һаамни, хүнэй нэрээр абаһанһаа һураггүй дээрэ бэшэ гү? Юрэдөө, үхэһэншье хүнэй нэрэ дээрэ наряд табяад, улаан шарбуунсануудые альгаараа дүүрэтэр абахада хэн мэдэбэ гээшэб?! Мэдээшье һаа, өөһэдөө ажал хэһэн бэшэ аад, юунэйхи ама задагайрхаб даа»,— гэжэ аман соогоо халта гүбэрөөд, нюураа ирбайлган миһэрбэ.

Контородоо орожо ерэхэдэнь, суг хүдэлдэг бухгалтернуудынь һаял ерэнхэй, доро дороо хэдэг лэ ажалаа бүтээжэ тухагүйнүүд һуубад. Бадра Будаев столойнгоо саана һууха мүртөө, тээ саанахана хүдэлмэришэдэй наряд шалгажа байһан тоо бүридхэгшэ Г. Базаров, бригадир С. Гатаулин, отделениие эрхилэгшэ Б. Раднаев, совхозой прораб О. Бадмаев гэгшэд тээшэ мэхэтэйхэнээр хёлойн хараад абана. Тииһээршье нэгэ забһар оложо, Бадра прораб Бадмаевта хандажа;

— Нүхэр, одхон Цыденжаб хүбүүхэйдэмни хэды түхэригэй наряд хаажа үгыш даа. Мүнгөөр ехэл ядалдаад байгдана. Һүүлдэ нэгэ юумэ хэнэ бэзэбди. Бүтээжэ үзыш даа, ашыешни харюулхал байхаб,— гэжэ урда хойнонь орон, шэбэнээд һабинаад һалабагүй.

— Мэдэнэгүйлби даа, Бадра Доржиевич, ямар юм? Бригадиртай хэлсэжэ үзэ. Тэрэшнил хааха аабза. Гар табилгадань бү яараарай, бүтээгүүжэбди,— гээд, юумэтэй һаашни, сэржэмдэе гэһэншүү баруун нюдэеэ бага оннилгон, урдаһаань эмнеэд абаба.

Бадра хэрэгэйнгээ бүтэхөөр байһанда баярлан, прораб О. Бадмаевай урдаһаа уриханаар харан:

— Мүнөөдэр барилгашадтаа ошохогүй гүш? Сугтаа эдеэлүүжэбди. Үшөөшье хэлсэхэ юумэн бии һэн,— гэбэ.

Бухгалтер Бадра Будаев тэрэл дороо бригадирые оложо, гурбатайхан Цыденжаб хүбүүнэйнгээ нэрэ дээрэ барилгын модо, шулуу, шабар, элһэ, хүбхэ зөөбэ, модо ябталба гэхэ мэтын хүдэлмэри хэһэнэй хуурмаг наряд зохёолгоод, балшар багахан хүбүүгээ «саарһан дээрэ нэрэтэй, саһан дээрэ мүртэй», багжагар томо бүһэтэй хүн болгожо шадаа бэлэй.

Үдынгөө сайлалганда нэгэ нэгэ хундага хүнтэрүүлжэ, мангартай тархияа заһахаар хэлсэһэн бухгалтернууд Даба Бадмаев, Бадра Будаев, прораб Бадмаев гэгшэдэй часаа хаража үндэгэшэлдэн байтар, хуушаранги арһан портфелеэ һугабшалһан совхозой кладовщик Бухати Очиров хаанаһаашьеб бии болошобо.

— Оо, һайн хүн һанаагаар гэжэ хаанаһаа ерэбэш? Зай, складаарнай юун һонин болоноб? Наашаа һуугыш,— гэжэ Даба Бадмаев дороһоо һаамайса эльгэ хатана.

— Һуухашье һуугдана аабза. Мүнөөдэр гаргаһан үхэрэйнгөө мяха складтаа үлөөхэ гүбди? Али бултыень хубааха гү? Энээниие һурахаяа ерээ һэмби,— гэжэ Бухати Очировай үгэлхэдэ, Бадра Будаев тодожо абан:

— Хэр тарган байгааб? Юрэдөө бүүһэг шанажа амталхал байгаабди. Обедтээ суг ошохомнай бэшэ гү? — гэн, мэхэтэйгээр халта хараад абаба.

Уданшьегүй гурбан шэл хара архи сүүмхэлһэн үнөөхи анда гурбан нүхэднай совхозой хүдэлмэришэдтэ хубаагдахаар үүсэлгэдэһэн һубай үнеэнэй бүүһэг урдаа табинхайнууд, хоёр жабжаараа тоһо бушхуулан сүлөөгүй үмхэнэд. Тиигээд лэ хоёрдохи духаряагай һүүлээр эдэ дүрбэнэй толгойдо ууһан архиинь охин улам шангадажа эхилбэ хэбэртэй, сэсээ буляалдан бабаралдажа захалба....

Үнэндөө эдэ дүрбэнэй нүхэсэлгэ нилээд «түүхэтэйхэн» юм. Эхинһээнь абажа тоолобол, аяга дээрэ арба эрьелдэдэг бухгалтер Бадра Будаев ондоо хүнүүдэй нэрэ дээрэ хуурмаг наряд хаалгажа, аяар 3 мянга гаран түхэриг хармаанлаһан юм. Харин тиихэдэ Даба Бадмаевынь мүн лэ иимэрхүү «тангад ларза» зохёожо, 6 мянгые зооглоо. Энээнһээ гадна, тэрэ хүйхэр ниитын ажалда хюмһанайшье зэргын ажал хээгүй һамгаяа (Бадмаева Светлана Эрдынеевна) совхозой кассираар томилжо, бүхы хүдэлмэрииень өөрөө ябуулдаг байһан гэхэ. Тиигэжэ салин хубааха хоёрдохи «мэргэжэлтэй» болоһондоо, хүнэй нэрэ дээрэ бэшүүлһэн мүнгэеэ одоол хэнһээшье айлтагүй абадаг байһан бэзэ. Тарган бүүһэгэй «эзэн» Бухати Очировайшье намтар нилээд зэбүүрхэмээр. Үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ хүдэлмэришэдэй хара хүлһэ эдижэ һурашаһан Очиров байгша оной апрель һарада «зөөлэн» сэдьхэлтэй гэгдэдэг хонишодой бригадын бригадир Д. Ц. Доржиев, отделениие эрхилэгшэ Д. Батуев, В. Цыренов (урдань отделениие эрхилжэ байһан) гэгшэдтэй ульгам дулаахан хөөрэлдэжэ, холын гүүртэдэ ажаһуудаг далан нэгэтэй үбгэжөөл Дугар Очиров мүн лэ тэрэнэй үеын пенсионер Ринчин Замбуланов хоёрой нэрэ дээрэ үнгэрэгшэ хабар ниитын малай үбһэ тэжээлэй дуталдахада, 108 центнер хулһа, ожорһо сабшажа бэлэдхэбэ гэһэн хуурмаг наряд зохёолгоһон намтартай. Тиигээд лэ эдэ үбгэжөөлнүүдэй «салин хүлһэнэйнь» хубаагдахаһаа урдахана 108 түхэригэй эдеэ хоолой зүйл совхозой складһаа абаба гэжэ дансадаа аржытар бэшэжэрхёод, гарыень өөрөө таараалдуулан табиһан бэлэй.

Зүгөөр тэрэнэй хомхой хобдог сэдьхэл энээгээр садаагүй. Олоной хүзүүн дээрэ дабшалан һуугаад, тэһэртэрээ баяжахые хүсэдэг байһан Бухати Очиров үнгэрэгшэ жэлэй һүүл багаар совхозой эд зөөри бүридхэдэг комиссиин гэшүүдэй элирүүлһэн гутаһан хартаабха, капустаяа хэрэгсэлһээ гаргагдаһанда тооложо хаяха аад, шалгагшадай дурадхалые бэелүүлэнгүй, тэрэ сэндэнь тааруулан, 18,7 килограмм үнеэнэй тоһо үриһэн байна. Энэ хэрэгэйнгээ һайн үнгэрһэндэ баярлан, үшөө нэгэ иимэ «тангад ларза» зохёоһон түүхэтэй. Хэды хэн сагай үнгэрэмсөөр, бүхы гэмтэ хэрэгээ далдалжа амташаһан Бухати Очиров совхозой главна бухгалтер Д. Г. Цыремпиловһээ нэгэ тухандаа хадагаламжада абтаһан продукциин али зэргэ гээлтэ хоролтодо ородогыень мэхэтэйхэнээр һуража, тоолуулжа абаһан байгаа гэхэ. Зүгөөр совхозой экономикын «толгойе» хүтэлбэрилэгшэ Д. Цыремпилов кладовщик Бухати Очировай мэхэ гохые таагаагүй. Тиигээд лэ хомхой хобдог Бухати складайнгаа дансануудые дахин уудалжа, 93 түхэриг 63 мүнгэнэй 52 килограмм мяха хэрэгсэлһээ гараһанда тооложо, тусхай акт хуурмагаар зохёогоо. Иигэжэ энэ хүйхэрнай эдэ бүхы эдеэ хоолойнгоо зүйлнүүдые гэртээ абаашажа, хоёр жабжаараа тоһо бушхуулан оошолһон бэзэ. Үнгэржэ ерэхэдээ, байгша оной март һарада хабсаралгын бригадын дүрбэн хүдэлмэришэдтэ складһаа эдеэ хоолой зүйл абаба гэһэн хуурмаг ведомость зохёогоод, гарыень өөрөө табижа, 234 түхэриг хармаанлаа.

Тиихэдэ дээрэ дурсагдагшадһаа дутуугүй «эрдэмтэй» болоһон бухгалтер Вера Батуева арбаад шахуу хүнэй нэрээр хуурмаг наряд зохёожо, аяар 14 мянган түхэриг гүрэнэй хармааһаа һуулижа абаа. Мүн иимэрхүү үйлэ хэрэгүүдые эрхилһэн бухгалтер Н. М. Цыренова, кладовщик Е. С. Базарова, прораб О. Бадмаев хүнэй гараар могой барюулжа, өөрынгөө гараар алта бажуудаг байба бшуу...

Тобшохоноор хөөрэхэдэ, үнэн сэхэ ажалшадай хара хүлһэ дуран соогоо һорожо, хэлэшэгүйгөөр баяжажа, хэмхэршэгүй зузааржа байһан бүлэг харатад, хулгайшадай хэһэн үйлэ хэрэгынь иимэл даа.

И. ТЫЖЕБРОВ,
Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерствын хиналташалгалтын таһагай начальник.
Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корр.
Хурамхаанай совхоз.

ГУРБАДАХИ УУЛЗАЛ[ГА] ТЭНСЭВЭ

БУЭНОС-АЙРЕС, окт[ябриин] 8. (ТАСС). Дэлхэйн чем[пион...] нэрэ зэргэдэ хүртэхын [...] эндэ боложо байгаа ф[...] уулзалгын гурбадахи [...] тэнсэлгээр дүүрэбэ. [...] Петросян хараар наа[...] һаа. 34-дэхи ябадалда[а] һалаа.

Тнин нааданай тоо [...] болобо. Ээлжээтэ наад[...] октябриин 12-то үнгэр[...] Тигран Петросян са[...] наадаха.

ПРАВДА·БУРЯ[ТИИ]

Нэгэдэхи хуудаһанда [...] барисаан, һаналаа ой[...]го»—ТАСС. Хүдөө ажа[...] жэлэл. Нютаг нютаг[...]нууд.

Хоёрдохи хуудаһанда [...] хиргаанай ажал ябуул[...] тийна талаһаа хинан [...]ха»—КПСС-эй обкомдо [...] зүблөөнһөө тоосоон.

Гурбадахи хуудаһанда [...] даагаад бодомжолжо [...] —Б. Шойжоновой [...]денци. «Журналист ба[...] — Эрхүүгэй гүрэнэй [...]ситедэй журналистик[...] культедэй 10 жэлэй ой[...]лын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһан[да] [...]ботын үдэрэй хуудаһан[...]

ЭНХИР КРАН

МОСКВА ХАРУУЛН[А]

13.00—орон доторх[и] [...] **13.05**—үхибүүдтэ зор[...]һан дамжуулга. 13.3[...] бол. Эндэ «Динамо» (М) [...]намо» (Тб) командану[д...]дан харуулагдаха.

УЛААН-ҮДЭ ХАРУ[УЛНА]

14.35—«Советский [...]» гэһэн киножурнал. 14.45 [...]ленькая песня» гэһэн [...] телевидениин хүгжэмт[...] **15.20**—арадай ажах[...] жөөлгэдэ зорюулагда[...] жуулга. **15.50**—СССР-[эй ара]дай артист М. Ульянов[...]рөөн. **16.20**—«Танцы, [...] танцы» гэһэн хүгжэмт[...] визионно фильм. 17.1[0...] най бэшэгүүдтэ харюу[...] дамжуулга. **17.30**—«[...] баллада» гэһэн уран [...] фильм. **19.00**—«Эфир о[...]луушуул» гэһэн да[...]

УЛААН-ҮДЭ ХАРУУ[ЛНА]

20.00—Хүдөө ажах[ын] союзна хүдэлмэрилэ[...] рюулагдаһан дамжуул[га] — концерт.

Редакторай орло[гшо]
С. С. ЦЫРЕНДО[...]